ان اللہ یغفر الذنوب جمیعا

الحمد للہ کہ درین ایام فرخندہ فرجام کتاب لاجواب سراپا مغفرت مسمی

یاس کے دفتر کو پارہ کیجیے

باغ رحمت

۱۲۹۲ھ

باغ رحمت کا نظارہ کیجیے

از تصانیف علامہ السابق جناب مولوی سید محمد علی صاحب مرحوم و مغفور

در مطبع علوی محمد علی بخش خان طبع نمود

بسم الله الرحمن الرحيم

هذه الاحاديث التي كلها دالة على غفران الذنوب ما تقدم من العامل
بها وما تأخر والله ولي التوفيق   قال الباجي يقتضي غفران جميع
ذنوبه المتقدمة قال غيره وهو محمول عند العلماء على الصغائر وورد
في امالي الجرجاني في آخر هذا الحديث زيادة وما تأخر   الف
الحافظ ابن حجر كتابا سماه الخصال المكفرة للذنوب المتقدمة
والمتأخرة وسبقه الى ذلك الحافظ المنذري وقد رأيت ان
اختصر احاديثه هنا لتستفاد   اخرج ابن ابي شيبة في مسنده
ومصنفه وابو بكر المروزي في مسند عثمان والبزار عن
عثمان بن عفان رضي الله عنه قال سمعت رسول الله صلى الله

عليه وسلّم يقول لا يسبغ عبدٌ الوضوء الاّ غفر له ما تقدّم
من ذنبه وما تأخّر   واخرج ابو عوانة في صحيحه عن سعد بن
ابي وقّاص رضي الله عنه قال قال رسول الله صلّى الله عليه وسلّم
من قال حين يسمع المؤذّن اشهد ان لا اله الاّ الله رضيت بالله ربّاً
وبالاسلام ديناً وبمحمّدٍ نبيّاً وفي لفظٍ رسولاً غفر له ما تقدّم من ذنبه
وما تأخّر   واخرج ابن وهبٍ في مصنّفه عن ابي هريرة رضي الله عنه
قال سمعت رسول الله صلّى الله عليه وسلّم يقول اذا امّن الامام
فامّنوا فانّ الملائكة تؤمّن فمن وافق بامينه تامين الملائكة
غفر له ما تقدّم من ذنبه وما تأخّر   واخرج ابن ابي اياس في
كتاب الثواب عن علي بن ابي طالب رضي الله عنه قال قال رسول الله
صلّى الله عليه وسلّم من صلّى سبحة الضحى ركعتين ايماناً واحتساباً
غفرت له ذنوبه كلّها ما تقدّم منها وما تأخّر الاّ القصاص
واخرج ابو الاسعد والقشيري في الاربعين عن انس رضي الله عنه

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ اذا سلم الامام يوم الجمعة قبل ان يثني رجليه فاتحة الكتاب وقل هو الله احد وقل اعوذ برب الفلق وقل اعوذ برب الناس سبعا سبعا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر واخرج احمد عن ابي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صام رمضان ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر واخرج النسائي في الكبرى وقاسم بن اصبغ في تصنيفه عن ابي هريرة رضي الله عنه ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من قام رمضان ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر ومن قام ليلة القدر ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر واخرج ابو سعيد النقاش الحافظ في اماليه عن ابن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صام يوم عرفة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر واخرج ابو داود والبيهقي في الشعب

عن أم سلمة رضي الله عنها أنها سمعت رسول الله صلى الله عليه
وسلم يقول من أهل بحجة أو عمرة من المسجد الأقصى إلى المسجد
الحرام غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر ووجبت   وأخرج
أبو نعيم في الحلية عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال
سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من جاء حاجا
يريد وجه الله غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر   وأخرج
أحمد بن منيع وأبو يعلى في مسنديهما عن جابر بن عبد الله رضي
الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قضى
نسكه وسلم المسلمون من لسانه ويده غفر له ما تقدم من ذنبه
وما تأخر   وأخرج الثعلبي في تفسيره عن أنس رضي الله عنه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قرأ آخر سورة
الحشر غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر   وأخرج أبو عبد الله
بن منده في أماليه عن ابن عمر رضي الله عنه قال قال رسول الله

صلى الله عليه وسلم من قاد مكفوفا اربعين خطوة غفر له
ما تقدم من ذنبه وما تأخر   واخرج ابو احمد الناصح في
فوائده عن ابن عباس رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم من سعى لاخيه المسلم في حاجته غفر الله ما تقدم
من ذنبه وما تأخر   واخرج احمد بن سفيان وابو يعلى في
مسنديهما عن انس رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم
قال ما من عبدين يلتقيان فيتصافحان ويصليان على النبي
صلى الله عليه وسلم الا لم يتفرقا حتى يغفر لهما ذنوبهما
ما تقدم منهما وما تأخر   واخرج ابو داؤد عن معاذ بن
انس رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من
اكل طعاما ثم قال الحمد لله الذي اطعمني هذا الطعام ورزقنيه
من غير حول مني ولا قوة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر
ومن لبس ثوبا فقال الحمد لله الذي كساني هذا ورزقنيه

مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ فَقَطْ وَقَدْ تَلَخَّصَ مِنْ هٰذِهِ الْأَحَادِيثِ سِتَّ عَشَرَةَ خَصْلَتًا وَقَدْ نَظَمْتُهَا فِي أَبْيَاتٍ عَلَى وَزْنِ سِلْسِلَةِ الرَّمَلِ وَهِيَ هٰذِهِ

نَظْمٌ

قَدْ جَاءَ عَنِ الْهَادِي وَهُوَ خَيْرُ نَبِيٍّ ... أَخْبَارٌ مَسَانِيدُ قَدْ رُوِيَتْ بِأَتَمِّ حَالٍ
فِي فَضْلِ خِصَالٍ فَغَافِرَاتُ ذُنُوبٍ ... مَا تَقَدَّمَ وَأُخِّرَ لِلْمَمَاتِ بِأَفْضَالٍ
حَجٌّ وَوُضُوءٌ وَقِيَامُ لَيْلَةِ قَدْرٍ ... وَالشَّهْرِ وَصَوْمٌ لَهُ وَوَقْفَةُ إِقْبَالٍ
إِيمَانٌ وَقَارٍ فِي الْحَشْرِ وَمَنْ قَادَ ... أَعْمَى وَشَهِيدًا إِذَا الْمُؤَذِّنُ قَدْ قَالَ
سَعْيٌ لِأَخٍ وَالضُّحَى وَعِنْدَ لِبَاسٍ ... حَمْدٌ وَمَجِيءٌ مِنْ إِيلِيَا بِإِهْلَالٍ
فِي الْجُمُعَةِ يَقْرَأُ قَوَاقِلَ وَصِفَا ... مَعَ ذِكْرِ صَلَاةٍ عَلَى النَّبِيِّ مَعَ الْآلِ

هٰذِهِ مِنْ شَرْحِ الْمُوَطَّأِ لِلْإِمَامِ مَالِكٍ لِلشَّيْخِ جَلَالِ الدِّينِ السُّيُوطِيِّ رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ أَوَّلًا وَآخِرًا وَظَاهِرًا وَبَاطِنًا

تمّت

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مُحَمَّدِ
نِ الْمُصْطَفٰى وَعَلٰى اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهِ الْمُتَّقِيْنَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَجْمَعِيْنَ معلوم کرنا چاہیے
ایک رسالہ حافظ ابن حجر رحمۃ اللہ علیہ نے لکھا ہے اوسمیں ایسی حدیثیں جمع کی ہین کہ اونپر عمل
کرنے سے اگلے پچھلے سب گناہ بخشے جاوین اوسکو بنظر افادہ خلق اللہ حضرت مولوی سید محمد علی
صاحب مرحوم نے کہ جلیس حضرت امیر المؤمنین امام المسلمین حضرت سید احمد صاحب قدس سرہ متوطن
رای بریلی کے تھے بزبان فارسی نظم کرکے نام اوسکا باغ جنت رکھا اور بحضور عالم ربانی
فاضل حقانی ماہر علوم دین واقف رموز علم الیقین حامی شریعت غرا مؤید ملت بیضا وزیر الدولہ
امیر الملک نواب محمد وزیر خان بہادر نصرت جنگ غفر اللہ لہ والی ریاست ٹونک کے
ہدیۃً پیش کیا بشرف قبول علماء کرام کے پسندیدہ فضلاء عظام ہوا مدت سے اوسکا طبع
زیر تجویز تھا اب بحکم کُلُّ اَمْرٍ مَرْهُوْنٌ بِاَوْقَاتِهَا باشارت فیض بشارت جناب امیر المؤمنین
حامی شرع متین عالم علم دین محب ارباب الصدق والیقین یمین الدولہ وزیر الملک نواب
محمد علی خان بہادر صولت جنگ دام اقبالہ خلف الصدق نواب صاحب موصوف
کے چھاپا گیا واللہ ولی التوفیق وتحقیق الامنیۃ حقیق وھو حسبی ونعم الوکیل

بسم الله الرحمن الرحیم

الهی باب فضل خویش بگشای … جمال نوعروس عفو بنمای
که بینم چهره و غنج و دلالش … همان چشم سیاه و زلف و خالش
چو گل خندان کشاید بهر آغوش … چو گیرد در برم از من برد هوش
من و او هر دو با هم یار گردیم … بهم از وصل برخوردار گردیم
سپس دست من و دستش بمختار … بفضل خویش یا غفار بسپار
بشکر خود زبانم ساز شیرین … که از خسرو برآید بانگ تحسین
مرا شاهی بملک معنوی بخش … فقیرم تاج و تخت خسروی بخش
نظام نظم من کن چون نظامی … بده جامم ز دست فیض جامی
بانسان و سخن کن کامیابم … که فیضی آید و بوسد رکابم
زلالی و جمالی و هلالی … هلال آسا بکف کچکول خالی
بسوی مطبخ فیضم شتابند … که هر یک بهرهٔ خود زان بیابند
چو من ناطور بستان رسولم … قبولم کن قبولم کن قبولم
خداوندا ازین دریای زخار … سلامت کشتیم بر ساحلش آر

چو باری کرد بار افیض باری ... بیارای ابر طبعم تا چه باری

افتتاح نامهٔ مغفرت شمامه بنام غافر الذنوب ستار العیوب جل شانه

بنام آنکه رحمن و رحیم ست ... وجودش منبع فضل عمیم ست

به پیش کوه فضلش جرم کاه ست ... به بین لا تقنطوا ابر وی گواه ست

ز آدم گر خدا جرمی ندیدی ... دگر یکنوع مجرم آفریدی

که تا ظاهر کند غفاری خویش ... وز و یکسو نهد قهاری خویش

سزای بد بدی هر جا فراوان ست ... جز این عفو خاص این کار حسن ست

اگر متخلق این خلق گروی ... شوی معصوم سید انکه مروی

الهی عفو کن جرم و گناهم ... بباغ خلق احمد بخش راهم

فی نعت سید المرسلین خاتم النبیین محبوب رب العالمین صلی الله علیه وسلم

بیا ای طبع ای همجنس جبریل ... بزور خامه چون صور سرافیل

در اشباح کلام ارواح معنی ... در آور تا شود یک حشر برپا

ورق را روضهٔ خلد برین کن ... در و هر بیت رشک حور عین کن

دل آرا هر صنم را بی بدل ساز ... مزین از حلی دار حسن شکل ساز

ز تصریح و کنایات و مثالش ... بکن تعلیم سحر اندر مقالش

ز کحل عشوه چشمش سرمه سا کن ... ز نیقش فتنه و ناز و ادا کن

رخش چون روز نوروزی برافروز ... بهر یک لحن داودی بیاموز

پس آنگه نغمه سازان با صد انداز   روان کن با هزاران عشوه و ناز
بسوی بارگاه شاه کونین   امام المرسلین و جد حسنین
که پیشش دست بسته ایستاده   زبان چون سینهٔ دریا گشاده
نثار افگن شو زین گوهر مدح   که گوید آفرین هر جوهر مدح
محمد آنکه محبوب الهی ست   ز رویش روشن از مه تا بماهی ست
رسول پاک رب العالمین ست   شه عالم شفیع المذنبین ست
دو عالم غرق در دریای جودش   فلک شد پشت خم بهر سجودش
ز ایزد گشته در جمله برتر   تعالی شانه الله اکبر
شبی در هودج اسری نشسته   ز ما اوحی کله گوشه شکسته
برون جسته چو تیر از شست کونین   در آمد در مقام قاب قوسین
بخلوت خانهٔ وحدت گذر کرد   بروی شاهد غیبی نظر کرد
خدا ایش تحفهای بیکران داد   بروی او در تشریف بکشاد
ازان جا با هزاران عزت و جاه   ببرج خویش رجعت کرد آن ماه
مهی کو آفتابش بود سایه   ازان تحفه بانجم داد مایه
بجویم اهتدا یاران اویند   ز جان و دل هوا داران اویند
درود ایزدی بر جانش بادا   بر آل بیت و بر یارانش بادا

در منقبت مرشد خود سیف الله المهند امام المومنین حضرت سید احمد غازی

کنون راه سلوک ای خامه طی کن   مطایای هوا و حرص پی کن
بکن قطع دیار و یار و پیوند   کمر چالاک در راه خدا بند

ز فرزند کبر و نخوت جمله یکسر — بنه سر بر جناب قطب اکبر
امیر المؤمنین عرش مسند — امام المسلمین تیغ مهند
حسن خلق و حسینی شوکت و شان — چو زین العابدین خورشید دوران
بتائید خداوندی هویدا — امام و سید السادات احمد
ز بهر آنکه او را حق تعالی — مبشر ساخته بر وجه اوفی
که هر کو دستش از اخلاص گیرد — من او را کافی ام گاهی که میرد
من اول دست پاکش را گرفتم — چو غنچه بودم و چون گل شگفتم
اگر من فضل و احسانش شمارم — باین دو هیچگه طاقت ندارم
نخستین آنکه از کفرم رهانید — بدار الملک توحیدم رسانید
که کرده ضد نذر غیر الله موقوف — به نذر خاص حق گشتیم مصروف
نمود منع ترک تعظیم مراقد — مگر البته تسلیم مراقد
چو از ایاک نعبد تافت نوم — ز استمداد اهل القبور دوم
و دهر بشکست کوبی پیچ و تثلیث — به بیت الله برده همره خویش
بانواع کرم بنواخت ما را — به فیض حج مشرف ساخت ما را
وز آنجا ایس بتوفیق و سکینه — شدم بادی سوی شهر مدینه
به تشریف مزار مرقد پاک — شدیم فیضمند که آنجا اشرف خاک
جز این صد گونه احسان کرد با من — ز فیضش گلخن من گشت گلشن
بحجر شود تا پایان قشار — شد از فیض کراماتش پر انوار
تمامی شرک و بدعت محو فرمود — رواج سنت از اول برافزود

ازو باب غزا گشته گشاده — رواج حج بهند از وی فتاده
نهاد او سر چو در راه شهادت — نهاده سر بپای او سعادت
سر خود چون براه حق فدا کرد — ملک از آسمانش مرحبا کرد
بسوی مقعد صدق آنجوانمرد — ازین دار البلا زانده سفر کرد
شود ز اخلاف آن شیخ یگانه — ز بدعت پاک و صاف اکنون زمانه
خدا راضی شود زان مرشد پاک — هم از بدعتش کرد رویش چالاک

در مدح نواب مستطاب معلی القاب نصیر الدوله امیر الملک محمد وزیر خان بهادر

الا ای طالع میمون فیروز — مرا یک دستگیری ساز امروز
اگر یاری کنی ما را درین دم — بدل دارم چنین عزم مصمم
که من تا خانهٔ دولت شتابم — مگر دامان دولت را بیابم
چو آید دامن دولت بدستم — یقین دانم که از خواری برستم
خرد گفتا منم پشت و پناهت — درین ره باشم اکنون خضر راهت
بیا با ما تو ای مرد یگانه — بدرگاه اولی الامر زمانه
امیر المومنین را نائب خاص — مجسم ذات او از صدق اخلاص
وزیر الدوله آن ذو الفیض والجود — بدین درگهش بو الفیض موجود
به بستان شریعت باغبان است — طریقت را بجانب پاسبان است
ز نقد معرفت گنجینهٔ اوست — که سر اتقیا در سینهٔ اوست
بود جیحون و سیحون هر دو دستش — غلط گفتم که بحر دو ابد دستش

سمند سیف و جعفری از و گشت   بساط حاتم طی طی از و گشت

چه جودی دیگر که هم ار دیده باشم   بر این دو دیگری بگزیده باشم

عدیلش اندرین عالم عدیم ست   مگر ذاتش که همراه و ندیم ست

اگر ذاتش نبودی سایبانش   نبودی قهر یزدانی نهانش

وجودش مظهر فیض الهی ست   نمودش خلق را میری و شاهی ست

تمامی چاکران او امیرند   مگر چندی پی حکمت فقیرند

ازین حکمت اگر آگاه باشی   یکی از سالکان راه باشی

علی از جام فیضش جرعه یافت   چو شد مستش به مدح او عنان تافت

ولیکن در خور فضلش محال ست   زبان گفتگو بنگر که لال ست

بیا دست دعا تا برکشایم   بدینسان التجا از حق نمایم

که ای خالق با وصاف کمالت   بذات بی شریک و بی مثالت

که این گلدستهٔ باغ یقین را   ظهیر الملة سلطان و دین را

همیشه شاد داری در دو عالم   بعظمت وجهک الاعلی و اکرم

در بیان تمهید تالیف کتاب و تمثیل دنیا و آخرة

الا ای رهرو در راه عصیان   فتاده سرنگون در چاه عصیان

الا ای پشت خم از بار تقصیر   سراپا سوخته در نار تقصیر

بکن فکر خلاص خویش ایندم   که فردا کس نیابی یار و همدم

سفر دور ست راهی بس خطرناک   در و رهزن بسی قتال و سفاک

سراسر مظلم و پر خوف و بیم ست   دل رهرو ز بیم او دو نیم ست

نه در وی آب و خور از بهر خوردن — نه در وی زندگی آسان نه مردن

نه بازار و نه سودا نی خریدار — نه در وی رهروی دیگر پدیدار

ازینجا بر چراغ و زاد و راهست — که تا بخشد امان از خار و چاهست

چراغت چیست ایمان او و تقوی — و زاد عیش ست بیشک یاد مولی

گر این جمله فراهم کردهای یار — مبارک باد ورا همچون جهاندار

دریجا یادم آمد یک حکایت — که کرده راویش از من روایت

حکایت

شنیدستم که در ایام پیشین — عجائب بود شهر جنت آئین

از و فردوس مانده پای در گل — وز و باغ ارم را داغ بر دل

ببازارش کسے گر میرسیدے — بدیدے انچه در عالم ندیدے

ندیده کس ندیدش را بدیده — خریدے گر نجستے بس خریده

همه سودای او بود ست پرسود — در و تاثیر مرغان بود موجود

نظر سودای ار بودی نمودی — شدی سوداش کم عقلش فزودے

تمامی ساکنانش شاد و بیغم — بهر خانه و صد عشرت فراهم

نه در وی هیچکس بیمار گشتے — نه کس از مفلسیها خوار گشتے

در آنجا هر که شاهی می نمودے — نه بالتوریث والتکلیف بودے

نبودی غلبه هم یاور درین کا — که تا کس را نماید بخت بیدار

مگر از قرعهٔ فضل الٰهی — نمودی بادشاهش بادشاهی

قریب شهر یک دریاے زخار — روان بودی همیشه سخت خونخوار

در و هر لجه طوفان زا بود	همان گرداب پیچان اژدها بود
چو خس بودی روان وی گر نهنگ	رسیدی شور موجش تا بفرسنگ
بگرد آن سوی دریا بود صحرا	چو صحرائی قیامت وحشت افزا
گیاهش خنجر الماس و مسموم	درختانش همه پرخار و مذموم
دران نی سایه نی گلها نه اثمار	بهر یک شاخ آن پیچیده صد مار
اگر یک مار نیش بر کس رساند	نیش او جان از و در دم ستاند
ازان صحرا خداوندم امان بخش	بجاه خواجهٔ عالم مکان بخش
فصل صلوتک العلیا ربی	علی هذا البجیر و ذا المربی
چو گشتی منقرض شاهی شاهش	نگشتی یاورش خیل و سپاهش
ازان صحرا یکی مرغ هنرمند	که بودی دانه اش کوه دماوند
دران شهر آمدی تنها نگه میکرد	که شه را باید از شاهی آورد
همه خیل و سپاه شاه معزول	بتوقیعش شدندی جمله مشغول
پس از الباس خلعتهای فاخر	مزین ساختندی از جواهر
بیک مرکب سوارش ساختندی	در و گوهر نثارش ساختندی
رسیدی لشکرش از هر کرانه	شدندی جانب دریا روانه
چو با شه تا بدریا تاختندی	بکشتی جای آن شه ساختندی
چو کشتی آن سوی دریا رسیدی	شه از کشتی بساحل جا گزیدی
شه آن سو رفتی و کشتیش این سو	روان کشتی بسرعت چون مه نو
پس از چندی دران صحرای ناکام	رسیدی عمرش تا لب بام

بیا تا زود ازین صحرا گریزیم
بشهر آییم و رنگ نو بریزیم

برین ماتم گذشتی چونکه یک روز
تمامی خلق آن شهر دل افروز

زیک دروازه اش بیرون شدندی
بیک صحرا فراهم آمدندی

شدندی از خدا آن خلق بسیا
شه نو را چو ماه نو طلبگار

ز وقت صبح تا هنگام پیشین
بیک جا جمع ماندندی چو پروین

درآمد ناگهان مرغی دل افروز
رسیدی همچو بخت شاه فیروز

چه مرغی از ید قدرت سرشته
دل انگاری پری رشک فرشته

هما در سایه اش گشته همایون
شده طاوس از زینتش جگر خون

عجایب دلربا نقش و نگارش
که شد از رنگ هم مانی نثارش

بفرق شان شدی آن طیر طائر
بسان گنبد گردنده دائر

نمودی نغمهای شادی انگیز
شدی از نغمه بر عالم شکر ریز

پس آنکه بر سر هر کس نشستی
برو آثار شاهی نقش بستی

نشاندندی بتخت گوهر آگین
نهادندی بفرقش تاج زرین

تمامی لشکر خیل و سپاهش
روان با شه شدی تا بارگاهش

دران صدر معلے یک زمانه*
نمودے بادشاهے آن یگانه

چو عهد شاهیش پایان گرفتی
ره آن منزل ویران گرفتی

بدینسان چند شه شاهی نمودند
دران صحرا بخواری مرده بودند

قضارا بعد چندی گشته شاهی
سلیمان شوکت و عالم پناهی

جهانبانی ز پیشانیش پیدا
همه فر الهی زو هویدا

دلش روشن ز شمع معرفت بود — کلامش جمله بودی حکمت آمود
دل پاکش ز حکمت بود مشحون — ز شاگردانش لقمان و فلاطون
مجسطی یک غلام خانه زادش — نگر بودست ادریس اوستادش
دران کشور چو آن شه یافت شاهی — ز عدلش خاص و عام آمد مباهی
ز شاهی چون برو بگذشت یکسال — شد آگاهیش زان کیفیت حال
به خازن گفت رو گنجینه وا کن — به بنایان و مزدوران ندا کن
که تا یکسر بخدمت جمع آیند — چو پروانه به پیش شمع آیند
دمی نگذشته تا هر یک رسیدند — به پیش تخت شاهی صف کشیدند
بهریک داد خلعتهای زرتار — که شد زان خیره چشم اهل دربار
سپس دامان ایشان از زر و دُر — چو پر کردان بحکم شاه شد پر
پس آنگه گفت بنیان شاه والا — که تا یکسر روند آن سوی دریا
بنا سازند خوش اسلوب شهری — روان سازند در وی طرفه نهری
باطراف آن شهر همایون — بنا سازند بستان های موزون
دگر بسیار کس ز اهل زراعت — روان فرمود آن سو با بضاعت
که تا شغل کشاورزی نمایند — در ارزاق بر عالم کشایند
برفتند و بحکم شاه والا — بنا کردند شهری جنت آسا
ز اهل حرفه و اصحاب بازار — روان کرد آن طرف شاه جهاندار
ازین سو هر که آن سو رو نهادی — جهاندارش بسی انعام دادی
پس یکچند شد این شهر پر نور — ز رونق گشت آن معموره معمور

ازین معموره چون دلق برافتاد — دلِ تنگش زین معموره ناشاد
پی آن مرغ بودی چشم بر راه — که زو می‌شد تبه شاهیّ هر شاه
بحق میکرد دایم این مناجات — که ای بخشندهٔ ارزاق و حاجات
کزین معموره دل تنگم چو دشمن — رسان ما را تو در معمورهٔ من
شبی سر داشت بر سجادهٔ خاک — دو چشم از گریه و جانسوز نمناک
که بانگِ مرغ عادل خاست از در — شنید این مژده و شه گشت مسرور
خلایق نوحه‌گر شه بود خندان — خلایق غنچه و گل شاه دوران
دلِ ابلیس ماندگان در سوگواری — رونده خوشتر از فصل بهاری
خداوندا علی را چون ز عالم — بری زین گونه سازی شاد و خرم
طفیل سید الکونین ذی الجود — که عالم از طفیلش گشته موجود
بلا کن ترک اکنون این و آن را — بزودی ختم کن این داستان را
چو شاهنشاه بانگِ مرغ بشنید — روان تا رود رفتن مصلحت دید
چو شه را سوی رود افتاد رهش — بتوقیعش روان گشته سپاهش
چو در کشتی نشست آن شاه والا — صدف کشتی شد آن لولوی لالا
سریر نو بود کشتی شاه چون بدر — بماهِ نو عیان بین بدر ذو القدر
هنوز آن بدر اندر راه نو بود — که دید از دور خلقی انبوه بود
سراپای نغمه گویان شاد و خندان — باستقبال شاهِ خوش خرامان
گرفته تاج و تخت و چتر همراه — نوازان مرحبا الحمد لله
فدیتک مبتغی قد جئت بالخیر — لقد بورکت بالتسکین والسیر

بیا بنشین کنون بر تخت شاهی
ز کشتی شد برون و بر سر تخت
نثار افگن همه تا بارگاهش
همان صحرا ازان شاهی جهاندار
بیا تا شرح این مرموز گویم
نخستین شهر این دنیای دو نیست
نخستین مرغ باشد بخت بیدار
همان مرغ دوم کان همگین ست
همان صحرا که هست آنسوی دریا
همان شاهان که پیش از شاه عاقل
که در ایام فترت دو رشان بود
چو زاد آخرت با خود نبردند
شه عاقل امام المرسلین ست
بزور حکمت و فرقان و ناموس
بیا تا راه این شاه گیرم
خداوندا در دو بیکرانه
که راه نیک و بد بارانمو ست
ز قول فعل خود آن شاه ابرار
چه باشد با تو گویم رستگاری

بسر نه افسر فضل الهی
قدم بنهاد آن شاهی جوان بخت
رو بو زند آن همه فوج و سپاهش
شده چون جنت الفردوس گلزار
که خلقی گوش میدار و بسویم
که خلقی را درو اول سکون ست
که ظلمش بادشاهی آورد بار
اجل باشد که آن بئس القرین ست
بدان ای جان من کان هست قبا
گذشتند و ز دین بودند غافل
ز دینداری نشد یک فرد شان سود
دران صحرا بنا کامی بمردند
خطابش رحمت للعالمین ست
نمود آن دو زخستان جمله فردوس
که در صحرای ناکامی نمیرم
رسان بر روح آن شاهی یگانه
طریقش مایهٔ سودای سود ست
طریق رستگاری کرد اظهار
که دست از کار بد کوتاه داری

وگر هرزد ز دست تو گناهی ... بزودی جو پی غفرانش راهی
بیا تا راه غفرانت نمایم ... در رحمت بهروی تو کشایم
شنیدی کان سید عالم نبوست ... اگر آن ره روی بهر تو سودست
که فرمودست آن مهر نبوت ... که ز بیداشتن از مهر نبوت
که چندا عمال غفران ذنوبست ... اگر آن را کنی بهر تو خوبست
ذنوب اول دا آخر بیک بار ... بیامرزد بفضل خویش غفار
درینجا عالمان را اختلافست ... کنون آگاهیت بخشم که صافست
یکی گوید صغیره یک کبیره ... شدست از اختلاف این ما اهیره
کنون روشن کنم من شمع انصاف ... که تا آن ره شود از تیرگی صاف
بگوش خود نخست این قصه گیری ... پی تعلیم خود زان حصه گیری

حکایت

شنیدم بود مردی اوستادی ... خرد از وی دمانش خانه زادی
بعلم دین چنانش بهره بود ... که از علمش بعالم شهره بود
سوالی گر کسی از وی شنودی ... جوابش با دلیل از وی شنودی
بسی بودند شاگردان آن پیر ... همه شاگرد او نه نام دیگر
بشاگردان آن دریای زخار ... بدینسان اختلاف آمد پدیدار
چو حال اختلاف اوستاد بشنید ... ز لب باران در ز نیسان ببارید
که هرگز اختلافی نیست در وی ... ز بس بشنو خلافی نیست از وی
که هر دو جسم زین خبث بیده گردد ... کسی کو گرد آمرزیده گردد

چنین گفتند شاگردان بر فن | برین دعوی دلیل اکنون بیان کن
جوابش گفت آن پیر مربی | که برهانش بود آیات ربی
که قولش رحمتی وسعت عیانست | عیان محتاج کی شرح و بیانست
نباید رحمت حق تنگ کردن | نه با قرآن بباید جنگ کردن
نه قول ربنا الله ست در گوش | چرا لا تقنطوا کردی فراموش
ولیکن بشنو این پند کامل | که حق العبد در وی نیست داخل
نگردد این حقوق بنده مغفور | که حق العبد شد زین دائره دور
بیا تا شرح این اعمال گویم | حدیث دولت و اقبال گویم
که بهر حج چو در مکه رسیدم | در آنجا یک کتاب طرفه دیدم
که در وی این احادیث پیمبر | سراسر از مواریث پیمبر
درین معنی همه مرقوم بودند | بخط سبستند مختوم بودند
کنون بنگر روایتش می نگارم | ببین صفحه خود دستکارم
نخستین غره پس ماحی درین باب | نموده تشنگان را شاد و سیراب
پس از نامه شیخ جرجانی قلم زد | چو حافظ منذرین زرین علم زد
سپس ابن الحجر زد نقش بر سنگ | چو بست آن رشته دین حسن رنگ
جلال الدین سیوطی هم ازین کام | بسان دیگران شد بخت بیدار
خداوندا بحق قائل القول | رسول الله آن سلطان فی الطول
زغفران کرم کن هنگام سن | بپایان آراین خوش نامه سن

اخرج ابن ابی شیبة فی مسنده و مصنفه و ابو بکر المروزی

فی مسند عثمان والبزار عن عثمان بن عفان عن رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول لا یسبغ العبد الوضوء الا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

نخست ابن ابی شیبه ولوبکر
وگر بزار کو بود ست بی بکر

روایت می کند از ابن عفان
که من بشنیدم از سلطان ورن

که سلطان آنکه ختم المرسلین ست
شفیع استان مذنبین ست

وضو را هر که کامل سے نماید
خدا بر وی در غفران کشاید

ذنوب اول و آخر تمامش
بیامرزد خدا از فیض عامش

بلا تا معنے کامل بگویم
درین میدان چه خوش بهر تو پویم

که هر فرض و سنن یا مستحبات
ادا سازی همین باشد کمالات

ز مکروهات این کار گرامے
شوی گر مجتنب مرد تمامے

همه از آبے که مستعمل شد از تو
کنے از وی حذر خوب ست نیکو

ذکر اسرار وضو

تو اسرار وضو اے یار جانے
ازین بشنو اگر آن را ندانے

اشارات خفی در وی نهان ست
بیان سازم که این جای بیان ست

بود شرط نماز اول طهارت
اگر نبود نماز تست غارت

طهارت کی میسر گشت بی آب
کز و باغ حیاتت هست سیراب

بدست تو نخستین آب دادند
باین ایما و گوشت تاب دادند

که شکری کن که این لبس بشمارست
کز و باغ حیاتت را بهارست

چو ذوق و رنگ و بویش خوب یابی — ز استعمال آن سر بر نتابی
بدستش گیر و رنگش بین که چون است — مصفا بنگری یا تیره گون است
دگر کن مضمضه تا ذوق یابی — چو یابی ذوق اکنون کن شتابی
تو استنشاق کن پس بوی او گیر — چو یابی خوش مکن در فرض تاخیر
نخستین روی بشو پس دستها را — سپس کن مسح سر پس شو و پا را
چو اول شست مستی هست اینجا — که اول دستها را شو ز دنیا
پس آنگه روی بشو تا نور یابی — ازین مشغل سوی مولی شتابی
ز تبیض الوجوه ای یار جانی — وزان عالم ز حق یابی نشانی
ز تسود الوجوه آزاد گردی — بجنت تازه رو و شاد گردی
بود ایما ز مسح گردن و گوش — که من قولت شنیدم از سر هوش
چو بشنیدم بدان گردن نهادم — تو کن از فضل خود آزاد و شادم
ز مسح سر بود زینگونه ایما — که من بر سر نهادم حکم حق را
چو پا شوئی رهی از لغزش پل — چو غنچه جمع خوش بشکفته چون گل
بره شادان بگلزار امانی — که او را جنت الفردوس خوانی
درین ذکر وضو یک داستانم — بیاد آمد کنون من بر تو خوانم

حکایت

که شمع عرش و کرسی ضو افلاک — همین گلدسته از باغ لولاک
گرامی گوهر دریای حیدر — چراغ خانهٔ بنت پیمبر
حسن کو معدن خلق حسن بود — امام و سید اهل زمن بود

برون از خانه چون دُر از صدف شد | بمسجد رفت و مسجد زو اشرف شد
میان جمع اصحاب پیمبر | نشست آن شمع احباب پیمبر
که آمد ناگهان اعرابی از دور | چو دید او رو آن فواره نور
سلامش کرد و مشغول وضو شد | وضو از دست او بی آبرو شد
گهی تقدیم را تاخیر بنمود | گهی تغسیل از سه بار افزود
گهی ناشسته عضوی پاک بگذاشت | گهی می‌شست و روی لمعها داشت
حسن چون دید بی تابانه برخاست | بنرمش رفت و یک آرزو خواست
که دارم التماسی گر برآئی | مرا مرهون احسانت شماری
بیا و بر وضوی من نظر کن | که گر سهوی کنم یارا خبر کن
عرب گفت از دل و جان حاضرستم | وضو کن بر وضویت ناظرستم
وضو در پیش او آن رهنما کرد | بآن طوری که می باید ادا کرد
سپس گفتش اگر کردم خطائی | مرا آگاه کن زان نابجائی
خجل شد در زمان آن مرد زین قول | بسی بر خویشتن میخواند لاحول
علی زینگونه می باشد نصیحت | نه از توبیخ و ایذا و فضیحت
مرا اخلاق حسن یارب عطا کن | زبند تلخ گفتاری رها کن

واخرج ابوعوانة فی صحیحه عن سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قال حین یسمع المؤذن اشهد ان لا اله الا الله رضیت بالله ربا وبالاسلام دینا وبمحمد نبیا وفی لفظه رسولا غفر له ما تقدم من ذنبه

دگر هین در کتاب بوعوانه — که در تصحیح بد شیخ یگانه
روایت می کند از سعد وقاص — که بود او مقتدای اهل اخلاص
که فرمود دوست فرموده ست سرور — بر و صلوات از الله اکبر
چو الفاظ تشهد از مؤذن — رسد ناگاه اندر گوش مؤمن
بخواند در جوابش این دعا را — گناهش عفو سازد جمله مولا
برین دعوی کنون آرم گواهی — که مجرم را بود پشت و پناهی

حکایت

شنیدستم که خاتون الخواتین — زبیده آنکه بود ام السلاطین
گل عباسی و در باغ عباس — دگر نشگفته از احد من الناس
ز آثارش به بین آن نهر موقف — جدا دیگر که گشته از بهر موقف
گلستان حج ازوی شاد و تازه — تعالی الله زهی جود و زهی شان
ز اقلیم فنا چون رخت بربست — براورنگ بقا دل شاد بنشست
پس از فوتش شبی شب زنده داری — بخوابش دید در باغ و بهارے
بگفتا حال تو چون بعد مرگست — که زادت جاهلی با ساز و برگست
بگفتا چون رسیدم پیش غفار — نیامد ساز و برگم بهر من کار
گر یکی عذر در باغ بهارے — روان بودم لسان نهر جارے
روان همراه من همزادگانم — بهم در گفتگو جارے زبانم
که یک ناگاه گلبانگ شهادت — رسید از مؤذنم بر وفق عادت
لسان غنچه خاموش ایستادم — جوابش چون گل بشگفته دادم

زآدابیکه کردم با شهادت — خدایم داد اقبال و سعادت
خداوندا بوقت جان ستانی — مرا شهد شهادت را چشانی
علی بکتاشی حسن سیوسی را — نمایان کن بعالم رستمی را

واخرج ابن وهب فی مصنفه عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول اذا امّن الامام فامّنوا فان الملئکة تؤمّن فمن وافق تامینه تامین الملئکة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

زخامه نامه را عنبرفشان کن — حدیث بوهریره را بیان کن
چنین گوید که پیغمبر بفرمود — در غفران بروی خلق بگشود
امام تو چو در سبع المثانی — کند آمین تو هم آمین بخوانی
گر آمینت به آمینِ ملائک — موافق گشت ای جانم یکایک
تو هم مغفور و هم مرحوم گردی — گنه چون ذره شد معدوم گردی
دلیلش آمد اندر سورهٔ هود — که رب العالمین در وی بفرمود
که دایم کن نمازِ پنجگانه — که از حسنه شود جرمت روانه
نمازش را با حضور قلب خوانی — بدرگاه خدا خود را رسانی
چه خوش گفت آنکه لولاکش بود تاج — نماز از بهر مؤمن هست معراج
اگر در مسجدی جان رفت در سیر — بود بهتر تو مسجد بهتر از دیر
روی در وی بود با حق گر بسازی — یقین می‌دانم که مرد پاکبازی
خداوندا بخود خشنودیم ده — ز غیر خویشتن معزولیم ده

ذکر اسرار الصلوة

زاسرار صلوة اکنون بگویم	که دارم زآبِ پست آبی بجویم
درین غبرا بزیر چرخ اخضر	موالید ثلثه هست بنگر
اگرچه بی زبان و بی دهانند	بتسبیحش اگر غافل بمانند
بمانند در عدم منزل نمایند	وگر در عالم هستی نپایند
یکی بنشسته دیگر ایستاده	سوم داد رکوع و سجده او
همین سه حرکت اندر نمازست	بداند هر که او از اهل رازست
چو بنمای نماز خویش کامل	شوی در بندگی با هر سه شامل
چو استادی به پیشش دست بسته	شوی زین نخوت خوار و شکسته
درینجا با نباتات انباز کردی	تو بودی صعوه اکنون باز گردی
چو بار عظمتش بر تو رسیده	شدی راکع وزان پشت خمیده
درینجا عظمتش را زان بیانست	که آن تعظیم بر یابس گرانست
بتسبیحش چو برخوردار گشتی	درینجا با بهایم یار گشتی
پی سجده چو در پستی رسیدی	خدا را بر تعالی برگزیدی
درینجا ربی الاعلاش گویند	شده خو و پست در علیاش جویند
درینجا با همه حیوان ساجد	تو شامل گشتی ای شمع مساجد
چو بنشستی و گفتی التحیات	شدی شامل بتسبیح جمادات
نمازت ختم شد چون با تشهد	درین ترتیب از اسرار سرمد
که وقت رفتن از دربارت آمد	زنخل زندگی این بارت آمد

درین دم ختم شد بر تو سعادت   که آمد ختم کارت بر شهادت

ز ختم الانبیا تا وقت آدم   رسیدند انبیا بر خلق پیهم

فقط بهر تشهد آمدستند   بدین عهد و تعهد آمدستند

مفاد و مقصد توریت و انجیل   همین بود ای پسر بی قال و بی قیل

مفاد صحف ابراهیم و موسی   همین توحید بود ای مرد دانا

مفاد جمله قرآن ست لاریب   ازین زیور بجو افزوده زیب

ازین رو افضل الذکرش بگویند   ازینجا آخر الفکرش بگویند

الهی ختم کارم بر شهادت   نما تا یابم آن دار السعادت

سلامت گر بسیار و گر همین ست   درین یک نکته بهر خورده بین ست

نیت کن کای خدا اکنون سلام   رسان از فضل خود بر جمله عالم

که تا لازم شود بر شان جوابت   نماز تو کند ایزد اجابت

دگر رمزی بگویم اندرین باب   اگر شوقت بود دریاب دریاب

که بر هر جزو عالم حق محیط ست   اگر باشد مرکب ور بسیط ست

چو خلق اندر نماز خود در آیند   توجه سوی کعبه چون نمایند

بگویم اندرین سری ست باریک   کزو روشن شود دلهای تاریک

خدا چون خواست خلق این بنا را   نمود او نقطه را زآب پیدا

چو آن یک نقطه را مبسوط کردند   دو عنصر را بهم مربوط کردند

همان کعبه ست کان اصل زمین ست   بخلاقش هزاران آفرین ست

شده زان خاک آدم آفریده   بقول فاجتبا او برگزیده

ز گرد منا تکرم ساختندش / علم شد علم را افراختندش
هم او را کرده مسجود الملائک / هم او را کرد سلطان الممالک
خلیفه شد ز سلطان السلاطین / چو اصلش بنگری یابی همان طین
چو باب بندگی بر خود گشاید / توجه سوی اصل خود نماید
که تا او از زبان حال گوید / ز تو آلایش نخوت بشوید
تو از خود دور کن این خبث پندار / تو اصل خویش را ایندم بپیش آر
تو تسویف و تانی را بحل کن / مرا یک مشکلی مانده ست حل کن
بهر رکعت چو یک یک هست ارکان / چرا شد سجده را تکرار ایجان
بگویم سجده اصل ست ای برادر / دگر اتباع او هستند یکسر
که آن ختم خشوع ست و خضوع ست / از و پس جانب مولی رجوع ست
ندانی انتخاب جمله صلوات / همین سجده بود فی الاصل والذات
بوقت شکر و عین تلاوت / همی جویند زین حلوا حلاوت

ذکر حضوری قلب در نماز

حضوری قلبیت در وی نمازیست / وگر نبود حضوری سخت دوریست
بیا ذکر حضوری با تو گویم / حضوری گر کنی یکدم بسویم
حضوری آنکه پنداری قیامت / اقامت کرده در وقت اقامت
دو پایم بر صراط مستقیم ست / که از اسپایم پر ز جحیم ست
پس پشت ست عزرائیل قایم / که کارش کشتن خلق ست دایم
ببالای سرم عرش برین ست / که آن دربار رب العالمین ست

بیمینم لشکر ز اعمال نیک است
بیسارم دشمنان سخت بزخوست

بزیر پای من دوزخ عیان است
که جای کافران و فاسقان است

به پیش روی من خلد برین است
اگر زینهار هم جای من این است

ز دل دریا و حق مشغول بودن
ز فکر ماسوی معزول بودن

حضوری دل این است ای برادر
اگر گفت از من و از تو باور

بیا تا داستان بر تو خوانم
ز گلزار حضوری گل فشانم

حکایت

علی بن الحسین آن شمع نور
بزین العابدین معروف مشهور

مگر آن مرشد اهل سعادات
چو سرو استاده شد در باغ صلوات

دران خانه که بود آن شاهزاده
ز هر جانب برو آتش فتاده

میان آتش ابراهیم کردار
بحق مشغول بود آن صاحب اسرار

چو خلق آن شعله جواله دیدند
ز هر جانب چو پروانه رسیدند

بران دیوانه چون آبی فشاندند
بصد تدبیر چو شمعش را نشاندند

ز ابر بهمن و مشک و سبو پیش
بخاک آمیختند آن آب رو پیش

چو آتش مرد در خانه رسیدند
مر او را در نماز استاده دیدند

چو فارغ از نماز آن شاه گردید
یکی از همنشین از وی بپرسید

چو آتش درگرفت از هر کرانه
برون چون نامدی شاها ز خانه

بگفتا چون رخ آتش بدیدم
صدای حق حق از هر سو شنیدم

ازان نار جهنم یادم آمد
همان عقل خرد بر یادم آمد

تصور چون دلم آن نار بنمود / مرا این نار چون گلزار بنمود
ازان آتش نه کسی کو بیم ناکست / ز بهر آتش لقین و انم که پاکست
خداوندا ز بهر آتشم امان بخش / طفیل خواجهٔ کون و مکان بخش

وعن علی بن ابی طالب رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صلی سبحة الضحی رکعتین ایمانا واحتسابا غفرت له ذنوبه کلها ما تقدم منها وما تأخر الا القصاص

علی آن آفتاب چرخ ایمان / امام و مرشد ارباب عرفان
ازو شد مفتخر شمشیر و خامه / بود بر فرق دین مثل عمامه
امام شرع و داماد پیمبر / ابو الآبا و اولاد پیمبر
روایت می کند آن مرشد دین / که من بشنیدم از خیر النبیین
دو رکعت هر که وقت چاشت خواند / گناهش ز اول و آخر نماند
دو شرط اینجا ازان عالیجناب ست / یکی ایمان و دیگر احتساب ست
همان معنی ایمان ست ای یار / که در علم کلام آمد بتکرار
دو ارکان و دو اوصاف اندر نسبت / بیان سازم که این جای بیان ست
بود ارکانش توحید و رسالت / بدان اوصاف تصدیق و مقالت
بود این ضد کفر ای سوسن پاک / چسان باشد مراد شاه لولاک
نماز و کافر این امر عجیب ست / ازین توفیق کافر بی نصیب ست
مگر معنی ست تصدیق مجرد / و زینجا از پی یک فعل مفرد
چه ذهنش چونکه تصویر گناهان / کند یکبارگی تجدید و پایان

پس آنگه این دو رکعت را مقابل | بدو چون کرد حیرانش شود دل
که دریا نوشی از صعوه محال ست | مگر این قدرت ایزد تعال ست
چو دل بر قدرت قادر گمارد | کند عفوش جزا زو باز دارد
پس از ایمان چو لفظ احتساب ست | ببین ای جان که این معنی صواب ست
چو هر دو قول مترادف فتاد ست | زهر دو لفظ یک معنی مراد ست
ببین ای جان که خوش اسرار گفتم | بگوش آویز این گوهر که سفتم
پس این هر دو بین الا القصاص ست | حذر کن زین گنه کان بی مناص ست
بیا بنگر بسان قول استاد | پیمبر هم درینجا کرد ارشاد
اگرچه قول او از اجتهاد ست | تو باب نص ببین اینجا کشاد ست
تو معنی قصاص ای بنده پرور | جزای کار بد میدان مقرر
همان حق العباد ست ای خردمند | کزان افتد بدان در پای تو بند
اگر از حق بنده دور باشی | یقین دانم که تو مغفور باشی
عدالت چارهٔ این مرض باشد | ادا کن آنچه بر تو فرض باشد
چه سیم و زر چه دشنام و چه آزار | همه این بار را از خویشتن بردار
چو این بار از سر خود بر فگندی | بلا شک دان که هیچ جرم کندی
ترا در دو جهان بهبود باشد | ز تو خلق و خدا خشنود باشد
بیا بشنو تو از من داستانی | که من بشنیدم از شیرین بیانی

حکایت

شنیدستم که شاهی بود در هند | مطیعش جمله از بنگاله تا سند

زسر حدِ جهان جل تالبِ یم | همه در قبضهٔ حکمش مسلم
چو فوج و شکرش بیحد و عد بود | برآوردند از اعدای او دود
ز فیضش ذله بر هواره و سیا | ز جودش در عدم شرمنده یحیی
همه عزمِ عدالت گستری داشت | عجب خوئی رعیت پروری داشت
چو او را همسرِ فاروق دانم | بسی عیب ست گر کسراش خوانم
جهان آسوده در ظل پناهش | بشهرِ آگره بُد تخت گاهش
زنی زرگر دل آراسے جوانی | بوصفش هر زبان شکر فشانی
بیا تا من سراپایش بگویم | درین میدان بزورِ طبع پویم

بیان سراپای زن زرگر

سراپایش سراپا نازنینے | ز هر عضوش هزار انداز بینی
پری زادی پری روئی پری خو | غلط گفتم پری شرمندهٔ او
خدا از حسن و از نازش سرشته است | رخِ او رشکِ گلزارِ بهشت ست
شدی گر حور و غلمانش مقابل | ربودی در زمان از دستشان دل
مر او را از لطافت آفریدند | ازان بر جمله خوبانش گزیدند
نخستین وصف موئی سر نگارم | بسیمین صفحهٔ خود مشکبارم
چه گویم وصف موئی سر که چون ست | نه پیش مشک چینی بسته خون ست
نه مو از عنبرش تاج ست بر سر | نه مو بل آن شبِ داج ست بر سر
میانِ مو خطِ فرقش نمودار | چو خطِ صبح پیدا در شبِ تار
جبینش ماه نو را بنده کرده | هزاران بدر را شرمنده کرده

رخش سر چرخ خوبی آفتابی / دل خورشید از رشکش کبابی
فرشته چون بدیدی روی آن ماه / شدیدی سرنگونی زوی علی الله
دو زلف عنبرین پایی گوشش / شدی از سر دو جانب خاکبوسش
دل عشاق از و در دام بودی / غلط گویم که زو گمنام بودی
رخش گنج ست هر دو زلف ماران / ز دست خائن او را پاسداران
ندیدی گر بهم شام و سحرگاه / بیا بنگر بروی زلف آن ماه
دو ابرو پیش بود بیتی جهانگیر / که حق در وصف حسنش کرد تحریر
دو چشمش فتنهٔ آخر زمانند / ملائک رو ببانگ الا امانند
ز سحر و غمزه و نازش سرشتند / بهستش موت عشاقان نوشتند
مژه تیرست و ابرویش کمانست / نگاهش تیر زن عاشق نشانست
صف مژگان آن عیار خودکار / زند بر هم صفوف ترک خونخوار
سخن در گوش او رانیم یا نه / دو گوشش را صدف خوانیم یا نه
صدف زینسان که دیده صاحب هوش / که بنماید گهر را حلقه در گوش
بود منقار طوطی بینی او / تعالی الله زهی خوب بینی او
بلی خود بینیش زان رو بلندست / که او چون بخت شاهان سربلندست
دهان خود نخستت از شهد شویم / سپس وصف دهانش را بگویم
دهانش نقطهٔ موهوم یا میم / زبانش ماهی از حوض تسنیم
لبش نازکتر از برگ گل آمد / خجل از رنگ او لعل و مل آمد
ز دندانش نمان سلک گوهر / و ز و هر گوهری تابنده اختر

چو هنگام تبسم لب کشاید
ز رشک خندهٔ آن چشمهٔ نوش
چنان شیرین کلام ست آن پریزاد
کسی کو دل بران سیب زنخ بست
بیاض گردن او انتخاب ست
بود چون صفحهٔ سیماش سینه
غلط گفتم ز سرو حسن نار اند
شکم را حوضهٔ سیماب گویم
بر و دوشش بود غارتگر هوش
همان پشتش که خلیشی راپناه است
دو سیمین ساعدش از عاج صافی
کفش خورشید چرخ دلربائی ست
میان او بود باریک بسیار
میانش را نمیدانم چسان ست
سخن را چون ز زیر ناف گویم
ز زیر ناف او درجی نهان ست
عجائب غنچهٔ شگفته آنجاست
ورآنجا گندم باغ جنان ست
ز نیشش خرمن نسرین بستاگل

بنات النعش و پروینش ستاید
شد از کبک دری قهقه فرامش
که هر کو بشنود گردد چو فرهاد
بنای عمر خود بشکست بیخ بست
غلط گفتم که مینای شراب ست
دو پستانش دو سیب خوش تحفه
دو نارنج اند یا هر دو انار اند
همان نافش در و گرداب گویم
اگر بینی کنی خود را فراموش
بدیوانش عجائب تکیه گاه ست
همین طوق از پی عشاق کافی
شعاعش پنج انگشت حنائی ست
بچشم فکر تم نامد نمودار
همین صرف میان اندر میان ست
حیا می آیدم گر صاف گویم
برو موی سر خداوند جهان ست
غلط گفتم دری ناسفته آنجاست
که برق خرمن آدم همان ست
خمیر سیم خالص یا خم گل

بوصفِ زانویش یارب چه گویم — که دایم دست بر زانو از ویم
گر آیینه بدو همتاب گردد — شود بی تاب فی‌نی آب گردد
بلورین ساق آن جانانهٔ حسن — بود شمعی بدولتخانهٔ حسن
کفِ پایِ نگارینش حنائی — بود رنگین بخونِ هر فدائی
بهر انگشت او بدرِ کمالی — ز هر بدرے نمایان شد هلالی
سراپا عضو عضوش ناز و انداز — همه کارش فسون و سحر و اعجاز
سکون و حرکتش غارتگرِ جان — بلا و فتنه هر دو نثار و قربان
لطافت از رخ او جوش در جوش — نزاکت با قدِ او دوش بر دوش
لباسش نور و میگویم قدش طور — عیان بین معنیِ نورٌ علیٰ نور
بهر عضوش ز زیورها بهارے — چه میگویم هر و زیور نثارے
رخش خورشید را شرمنده کرده — قدش سرو و صنوبر بنده کرده
دران شهر یکه همچون بوستان بود — گلش آن بود شاهش باغبان بود
هزاران عاشق و شیدااش بودند — هزاران محو و سوداش بودند
بهر محفل شدی ذکرِ جمالش — بهر مجمع ز اوصافِ کمالش
بامیدِ وصالِ آن پری رو — بکویش آمدے خلقے ز هر سو
پری رو دائما پرده نشین بود — بسان زاهدان خلوت گزین بود
بجز خویشان کسے رویش ندیده — نه کس از پرده آوازش شنیده
ولی عهدِ شهنشاه زمانه — که بُد در حسن بےمثل آن یگانه
چو شام و صبح در دربار رفتے — ازین ره دائما بسیار رفتے
بروزے آن دلِ آشوبِ زمانه — برای غسل شد بر بامِ خانه

برون از جا بهٔ چون سیر گردید
ز مشرق چونکه دیدش مهر تابان
تن شوئی چه بر خود آب اندخت
زمینش چون بیافت از وی طشت گوهر
هوا را چونکه بوسهٔ او رسیده
هوای وصل او چون داشت در سر
دل آتش ز رشکش و بیدم سوخت
قضا را همرهان در شاهزاده
رسید آنجا و چشمش چار گردید
بدانسان آتش عشقش دلش سوخت
قضا آندم اگر یاری نمودی
همی آشفتگی چون کرده مستش
دران آشفتگی و نیم مستی
که زد بر سینهٔ او بیژه یان
پری رخ زخم آن چون بر جگر خورد
به جز خوردن شرم اول نهان ماند
سپس بی اختیار آن شوخ چالاک
گهی از همرهان میخواست خنجر
گهی از باد همی جستی هلاهل
گهی گفتی که راه چیست کدام است
همه گفتند ز تنها یک و انیست

فلک آن زلف را چنبر گردید
پی او سوی مغرب شد شتابان
تو گوئی طشت و شمعی تاب انداخت
نثارش کرد هر سوی عنبر تر
دو سیه بهرش اسود دیده
گرفت آن دلربا را تنگ در بر
که بختم دیده ام از دیدنش دوخت
به فیلی با سواران و پیاده
مقابل با هیبت خونخوار گردید
که گوئی چشم دل از زندگی دوخت
اجل این بخت بیداری نمودی
خرد آندم ولی بگرفت دستش
چنان سر زد از و چالاک دستی
بخندید و زد آنجا گرد جولان
تو گوئی زخم صد تیر و تبر خورد
زبانش لال گشت و در بیان ماند
چو بسمل سو بسو غلطید بر خاک
که خود را کشت سازد آن سیمین بر
که گردد مشکلش از خودکشی حل
که اکنون زندگی بر من حرام است
گنه هرگز درین معنی ترا نیست

ز تقدیرِ خداوندیست این کار / خدا را از خرد این کار بگذار
چو خیلِ زنگ از یکسوی عالم / بهم گشتند چون مجموعهٔ غم
بمصر روز ناگه تاخت کردند / متاعش جمله یکسر پاک بردند
ز بیمش جمله در خانه خزیدند / کس و ناکس تمامی آرمیدند
تمامی زرگران شهر یکبار / چو پروین جمع گشته در شب تار
بدینسان مشورت کردند باهم / که فردا جمله باید شد فراهم
نشیند شه چو بر تختِ عدالت / کنیم فریاد زین جور و بطالت
اگر داد ما دهد در شهر مانیم / وگرنه راهِ دیگر شهر رانیم
بدین میثاق باهم عهد بستند / بتانِ بیوفائی را شکستند
سحرگاهان که شاهِ مهر انور / بتخت زر بر آمد چون سکندر
سپاهِ زنگبارِ ظلمتِ شب / نهان گردید چون عنقای مغرب
عدالت گستری زانسان عیان کرد / که رسم ظلم از عالم نهان کرد
شهِ هندوستان بر رسم عادت / بتخت آمد ز ایوانِ عبادت
بدیوانیکه خاص و عام را جاست / در آن بهرِ عدالت محفل آراست
رسید از دور در گوشِ جهاندار / صدائی الغیاث از سوی بازار
ملک فرمود در دم حاجبان را / که زود آرند این درماندگان را
بوفقِ حکم شه از جا دویدند / رسانیدند و در خدمت رسیدند
از آن ها شه چو از یک حال پرسید / از و آن حال بالتفصیل بشنید
چو شمع افتاده آتش در تنِ شاه / بر آمد سوزش از پیراهنِ شاه

مژه از غصه شد همچون سنانها | که خواهد دوخت از وی خاندانها
بیفگند از غضب چون بر جبین چین | فتاده زلزله از هند تا چین
چو بُد صبر و سکونش از غضب بیش | خرد میداشت دستِ خویش در پیش
شهنشه در زمان آبِ وضو خواست | وضو فرمود و پس سجاده آراست
دو رکعت با حضورِ دل ادا کرد | نه از بهرِ ریا بهرِ خدا کرد
پس آنگه گفت با خاصانِ دربار | که نخلِ حکمِ من زینسان دهد بار
که زوج آن زنِ مظلوم اینم | بفیلِ شاهزاده شاد و خرم
نشیند جانبِ آن کوی راند | شود استاده چون خود را رساند
زنی شهزاده را بر بام زرگر | کند استاده مجبور از پای تا سر
همان زرگر بدانسان بتر پان | زند بر سینه آن عریان و حیران
درین حکمم اگر اهمال گردید | بپائی پیلها پامال گردید
چو خاصان حکمِ شه را گوش کردند | همه آندم وداعِ هوش کردند
وزیرِ اعظمِ شاهِ جهاندار | زجا برخواست در تنفیذ این کار
نخستین زوجِ آن مظلومه را خواند | بر او چون ابرِ نیسان گوهر افشاند
هزاران خلعت و نعمت بدو داد | دلِ غمگین او بنمود زان شاد
پس آنگه خواست راضی نامهٔ او | که تا یکسو شود هنگامهٔ او
بمهرِ قاضی و مفتی مسجل | نمود و ساخت آن خط را مکمل
بدستِ شاه اوش شاه شد شاد | هزاران آفرین بر شاهیش باد

واخرج ابو الاسعد فی الاربعین والقشیری عن انس

رضی الله عنهما قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قرأ اذا سلّم یوم الجمعة قبل ان یثنی رجلیه فاتحة الکتاب وقل هو الله احد وقل اعوذ برب الفلق وقل اعوذ برب الناس سبعاً سبعاً غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر

انس گوید که پیغمبر بگفته است — عجایب گوهر غفران بسیط است
هر آنکس کو نماز جمعه خواند — امامش چون نماز آخر رساند
نگرداند و پای خود و سر هم — نشسته همچنان ماند که بود او
بخواند چار سوره گر بدانی — از آن چار است یک سبع المثانی
دوم ز آن سورهٔ توحید باشد — دو قل ز آن پس کز و شیطان هراسد
ولی این چار خواند هفت باره — شود ز آن نامهٔ جرمش پاره
گناه اول و آخر در آن دم — شود مغفور از فضل معظم
علی این وقت ترک این و آن کن — فضیلتهای آدینه بیان کن

بیان فضیلت روز جمعه

بیا بشنو تو فضل جمعه اکنون — که هر فضلش بود چون در مکنون
نماید بو هریره این روایت — دگر جمعی ز اصحاب درایت
که شاه انبیا سلطان کونین — امام المرسلین و جد حسنین
چنین گوید که خلاق دو عالم — تمامی فضل جمعه بیش یا کم
ز رهطین یهودی و نصاری — نموده سر به مستور و اخفا
چو یکشنبه نصارا را سپردند — یهودان بهره از سبت بردند

پس این جا چون ما در رسیدیم / زخوان جمعه پس نعمت چشیدیم
زجمله امت از پس ماندگانیم / ولی در حشر ما از سابقانیم
نخست از ما حساب ما نمایند / نخست از بهر ما جنت گشایند
دگر بشنو ز اوس ابن ابی اوس / الهی باد جای او بفردوس
که فرمودست آن سلطان اکمل / که هست اندر روزهاتان جمعه افضل
که در وی ابو البشر را آفریدند / مراو را از خلایق برگزیدند
در و مقبوض شد آن برگزیده / بصدر جنت اعلی رسیده
در و هم نفخ صور آید پدیدار / شود مر صاعقه را گرم بازار
بروزهم کثرت صلوات بر من / در و سازند کین کاریست احسن
همه گفتند کای سلطان ابرار / پس از مردن بسر چون شود کار
تنت پوسیده گردد بلکه معدوم / شود صلوات ما چون بر تو مفهوم
نبی گفتش که تنهای رسولان / نگردد هیچگه پوسیده میدان
که اکل جسم پیغمبران را / زمین را منع فرمودست مولی
زحبان و زحاکم هم ز احمد / بدینگونه شده مروی مسند
بفضل او حدیثی در موطا / بخواندستم کنون میسازم املا
امام مالک آن سر دفتر دین / که بد هم شهری ختم النبیین
همی گوید که پیغمبر بگفته است / بفضل جمعه این گوهر بسفته است
که خیر الیوم فی الایام آنست / که در وی شمس طالع در جهانست
بود آنروز آدینه بلاریب / که دنیا را ز آدم داد حق زیب

هبوط آدم از جنت بدنیا — بروز جمعه هم شد ای دل آرا
وفات بو البشر هم اندران ست — بر اهل علم این معنی عیان ست
درو هم توبه اش مقبول گردید — ثمر از شجرهٔ غفران درو چید
درو گردد قیامت نیز قایم — ز نوم موت گردد خلق نایم
شود طالع چو روز جمعه خورشید — شود از زندگی یک خلق نومید
بجز انسان و جن کاین غافلانند — ز غفلت هیچ ازین معنی ندانند
بهر یک جمعه باشد ساعتی خوب — که داعی را بود محبوب و مرغوب
بلا شبهه بود وقت اجابت — ولیکن مشکل افتد در اصابت
ز حفاظ احادیث پیمبر — درینجا اختلاف اقوال بنگر
ز بین الخطبتین آن یک خبر داد — ز بعد عصر این مخلص ثمر داد
یکی اشراق را آن وقت داند — دگر از استوا حرفی براند
اذان خطبه را زان یک بیان ساخت — دلیل و حجت خود را عیان ساخت
ولیکن ارجح الاقوال آنست — که آن از عترت سید بیان ست
یکی از عترت خاص پیمبر — روایت میکند زینسان ز حیدر
که من دیدم بچشم خویش اکثر — که آن خیر النسا بنت پیمبر
بروز جمعه بعد از عصر بر بام — شدی بالا و ماندی تا دم شام
چو در مغرب شدی خورشید انور — ناهی زیر آمدی آن مهر گستر
ز فعل سیده گردید روشن — که بی شبهه ست آن وقت معین

حکایت

بدید خالق الظلمات والنور
رسید از سدره کآیینه در دست
چه آیینه بغایت روشن و صاف
ولیکن اندرو یک نقطه پیداست
نبی پرسید از وی کاین تجمل
درین آیینه پیدا این چه چیزست
پیمبر گفت جمعه چیست ای یار
امین فرمود بشنو ای مربی
بود در روزهای هفته این ونه
درین آیینه مقصودست تمامم
نخستین وصف و فضل این بنا یا
خداوند وی همه امر خلایق
نموده جمع زین رو جمعه گویند
که در اوقات او وقتی عجیبست
بعقبی نام او یوم المزیدست
بعقبی روز و شب هرگز نباشد
بفردوسی که آن خیر الجنان ست
درو اطلال مشک از حد فزون ست
هزاران کرسیان از نور و زر

جبرئیل امین معروف و مشهور
ببر پیش سید الکونین بنشست
چه قلب عارفان تابان و شفاف
بیان نقطه گول کان سویداست
چه باشد صاف گوای عقل اول
امین فرمود کین روز جمعه ست
مرا کین زود از حالش خبردار
که هذا الیوم من ایام ربی
عظیم القدر و همو وای دل افروز
ورای صاف او بد تو کشایم
بیان سازم که بسیارست زیبا
بآیین خوش و بسیار لایق
درو خلقی مراد خود بجویند
که در وی داعیان را حق مجیبست
که بر اصحاب عقبی همچو عیدست
ولی مقدار او ایزد شناسد
درو صحرای بیحد و کران ست
ز اندازه و حساب ما برون ست
مرصع جمله از انواع جوهر

نهاد و صف بصف در پیش اطلال
بصفّ اولین کان کرسیانند
دوم شد بهر صدیقان مقرر
صف چارم برای صالحین ست
فراغت چون شود حق رازقین
بجنت جنتی ها راه یابند
شود چون روز آدینه در آنجا
بجنت سوقے گویا دان ا
بود مضمون او یا ایها القوم
بود یوم المزید این روز انام
هلمّوا نحو صحرای المزید
کشد این بانگ چون در گوش شان جا
گروهی بر براق تیز رفتار
گروهی بر سریر پادشاهی
کسی بر بختی و کس بر عماری
رسند و اندران محفل فراهم
سپس بر حملة العرش الکریم
صفّوا العرش العظیم ذی المقام
نخستین از جناب پاک قادر

که در توصیف او باشد زبان لال
برای انبیا و مرسلانند
سیوم بهر شهیدان ای برادر
همان اطلال جای مؤمنین ست
ز پیش شاهی شان ای قرة العین
به وزن ناریان یکسر شتابند
بحکم قادر قیوم یکتا
بوقت جمعه با صوت دل آرا
بشارات لکم فی ذلک الیوم
که یابند از خدا انعام اکرام
لکم فیها سرور کمثل عید
برون آیند شان یکسر زبادا
روان گردند چندان برق کردا
روان گردند با فرّ الهی
چو در جوّ السما ابر بهاری
شوند و شاد بنشینند با هم
ندا آید ز درگاه عظیم
هو النادی ز اصحاب الکرام
دران محفل شود این قول صادر

که ای خاصان من و می بندگانم
مطیعان من و فرمان برانم

بعهدِ غیب چون واثق بتوفیق
رسولان مرا کردید تصدیق

بوحدانیتم اقرار کردید
بشرک و کفر پس انکار کردید

مطیع تا تمامی عمر بودید
بهر امر من اطاعت می نمودید

بود یوم المزید این وز بیشک
مرادِ خود ز من خواهید یک یک

ببخشم از مرادتان زیادت
که افزاید سعادت بر سعادت

همه گویند رضوانت بخواهیم
چنین خوش گوهر از کانت بخواهیم

کنون عطر رضا بر بندگان مال
که تا هستیم راضی از تو هر حال

جواب آید ز درگاهِ خداوند
که من از تان رضامندم رضامند

ز بستانِ رضا چون میوه چیدید
ز فضل من درین جنت رسیدید

بجز من کیست در کون مکان نیس
که بخشاید کسی را ذره و خس

درین یوم المزید ای بندگانم
مزیدا ابتغوا تا وارسانم

بیک کلمه تمامی اهلِ محفل
نموده اتفاق و گشته یکدل

که ای خلاق و ای رزاق مطلق
خداوندِ دو کون و رب برحق

برافگن پرده تا روی تو بینیم
گل از باغِ وصال تو بچینیم

فأرِنا وجهک یا ذوالجمال
فانا نحن مشتاق الوصال

بلطفِ تو درین جنت رسیدیم
بفضلِ تو کلامِ تو شنیدیم

توجه کن که تا دیدار بینیم
کزین پس صبر را دشوار بینیم

بود اینیدم مراد و مقصدِ ما
که بینم ذات پاکت آشکارا

بوفقِ خواهشِ آن قومِ اکرم   برافتد آن حجاب وجه اعظم

تمامی محو آن دیدار گردند   ز جامِ وصل او سرشار گردند

بوقتِ صبح چون خورشید انور   بر انجم چونکه گردد سایه گستر

بوند آن جمله زو نابود گردند   بذاتش محو بل مفقود گردند

قضای حضرت رب البرایا   نکردی گر به لوح اینحرف املا

که سکان جنان هرگز نمیرند   بخود داغ فنا هرگز نگیرند

ز نورش یک بیک بیهوش گشتندی   دو چشم از زندگانی دوختندی

بود زاین ومتی و کیف و کم دور   تعالی الله زهی نور علی نور

همین گفت ایمانم برین ست   یقین ست و یقین ست و یقین ست

ازین هر کس که او انکار دارد   باخری جای خود در نار دارد

بود این لعنت آنکس را میسر   که منکر نیست بر قول پیمبر

چو اهل اعتزال و شیعه شوم   اگر هستند شان باشند محروم

بحسب قول خویش و ما و یاری   بری گشتند از امیدواری

برین معنی شنو یک قصه گویم   اگر دل سامعے داری سلیم

در بیان مجادله و منازعه فیمابین شیعه و سنی

میانِ شیعه و سنی به دیدار   بسی بحث و جدال آمد پدیدار

چنین می گفت شیعه کاین محال ست   که دیدارش خارج از وهم و خیال ست

جوابش گفت سنی اینست مقدور   که موسی خواست از حق بر سر طور

ولی چون شرط آن مفقود گردید   ازان محروم آن موعود گردید

ولی در عاقبت او را به بینم — چه جا در جنت الماوی گزینم
که در قرآن و قول مصطفی هم — شده ثابت مزن زین بیشتر دم
بگفتا مخیش دیگر تو دیگر — بیان می سازی ای مرد ستمگر
نعم گر گفت این او لا همیگفت — دری لا و نعم هر یک لبسی سفت
بنوعی مشکل شان حل نمی شد — شکوک از یکدگر زائل نمی شد
درآمد ناگهان آنجا فقیرے — چو صبح دومی روشن ضمیرے
دل او روشن از مهر معانے — لب او معدنی صد نکته دانے
بسان انبیا شاگرد جبریل — از و حل مشکل اخبار و تنزیل
همه حقانیان را مرشد و پیر — صف روحانیان از وی سبق گیر
چو آن بحث و جدال از هر دو بشنید — جواب مسکت شان اینچنین دید
ز شان پرسید کای اصحاب تکرار — ز علم عقلی و نقلی و خبر دار
حدیث ثقلین عهدی پی چنانست — یقین دانید یا در وی گمان ست
چنین گفتند کان حق الیقین ست — کلام پاک رب العالمین ست
رسانیدست ختم المرسلینم — بر بنیستم بر بنیستم برابینم
بپاسخ گفت هر یک حصهٔ خود — بگیرد بهر خود زین قول مسند
ز قول قدسی حق گشت مفهوم — کزین نعمت بماند شیعه محروم
دگر آن سنیان کز جمعه دوانید — ز او در آتش فتاده در قصور اند
خداوند الطفیل سرور دین — امام المرسلین ختم النبیین
بگن دیدار خود ما را میسر — دران یوم المزید از فضل اکبر

علی در وادی دیگر تو مخرام
که سامع را نهایت انتظار است
چو نقد رخصت از حق باز یابند
شود پس صورت ایشان مبدل
چو ازواج و خدم شان را ببینند
چو اعلام تعجب بر فرازند
شمار فتید چون خورشید گشتید
فزون حسن و جمال تان چسان شد
همه گویند پیش حق رسیدیم
رخش بی پرده دیدیم آشکارا
زعقل و فهم و وهم ما برست
زبان لال است در او صاف باری
چو با ازواج و احشام و فراری
شوند از نور او آن جمله رخشان
مرید از پیر خود چون مستفید است
بحمد الله که پیری یافتم من
شهید و غازی و سردار و سادات
علم از شهر دهلی بر کشیده
غزا کرده شهادت یافت آنجا

حدیث جمعه را آور بانجام
ز مقصد باز ماندن هرزه کاریست
همه در مسکن خود باز تابند
نهایت اجمل و افضل ز اول
همه یکبارگی حیرت گزینند
ز حال شان بهم تفتیش سازند
که ای رفتید چون خورشید گشتید
کمال اندر کمال تان چسان شد
کلام او بگوش خود شنیدیم
تعالی الله زهی حسن دل آرا
ولی دانیم کان ربی تعالی است
تو هرگز چند و چون اینجا نیاری
نمایند اختلاط و ساز کاری
بسان ماه از مهر درخشان
خمیر و مایه اش یوم المزید است
امام و دستگیری یافتم من
امام و مرشد اهل کرامات
ببالاکوت رفته و آرمیده
سعادت بر سعادت یافته آنجا

چو ز استمداد اهل القبر آن شاه ... همیشه بود مانع داشت اکراه

لهذا قبر او بعد از شهادت ... نمیداند کس از اهل ارادت

یکی از جمله کراماتش همین است ... که آن مقبول خیر الراحمین است

محمد اول و آخر محمد ... میان هر دو شان بنگر که احمد

جهاد این هر یکے از بهر دین کرد ... وگر دیگر پے تاج و نگین کرد

سواد بدعت از بنگاله تا سند ... نموده پاک و صاف از تحفهٔ هند

هتیلا شیخ سدو خوار گردید ... یکی گزدم دوم چون مار گردید

رسوم شرک و بدعت جمله خاکستا ... همه حلوای زیارت را نمکستا

همان حال و غنای صوفیانه ... شده متروک و خوار از هر کرانه

غنای و گریهٔ ماه محرم ... شده متروک مکروه و محرم

نکس در مجمع سالار مسعود ... قدم فرسا شود با مجمع عود

نمی پرسد کس انبوهی مدارے ... مدار جمله بر سنت گذارے

مرید و پیر دانش اینچنین اند ... همه بدعت گزا سنت گزینند

خداوندا طفیل شاه دوران ... امام المرسلین شمع رسولان

ز ابر فضل خود باران احسان ... بقبرش بار بخید و فراوان

چو کردی مرشدش گشتم مریدش ... بیر بابا البصرا اے مزیدش

نزان دوران

فی بیان شیون الله تعالی

شیون حق تعالی بیشمار است ... ز احصایش خرد در زینهار است

درو آشفته ماند فهم فهام ... ز علمش بیخبر جهال و اعلام

یکی تشبیه و یک تنزیه ازان هست | بقرآن چند جا زانها بیان هست
چرا در تیه حیرت مانده باشی | برحمٰن کل یوم خوانده باشی
تامل کن بسوی گفتگویم | که هر یک شبهه را کلی بشویم
گهی وجه و گهی دست گهی ساق | بخود نسبت کند خلاق رزاق
نهد گه دست بر دوش پیمبر | رساند سرویش تا صدر انور
گه از بارش اطیط از عرش خیزد | گه از دست پیمبر خاک ریزد
بوقت نیم شب بر چرخ اول | همی آید بوفق قول اکمل
چو در بطن جهنم او نهد پا | دهد بس بس بحق آن وقت آوا
بروز جمعه در صحرای مذکور | رود آن خالق الظلمات والنور
تمام این جمله تشبیهات ثانی | بیا تا لوح تنزیهات خوانی
خداوندم چو لیس کمثله گفت | همه خاشاک شبهه از دلی فرارفت
ز ذات بحث این باشد اشاره | درینجا شد کتاب علم پاره
بهر شی ذات او اینجا محیط است | نمیگوییم مرکب یا بسیط است
ز سریانی و طریانی مبراست | منزه از تمامی گفتگوهاست
تو اسپ گفتگو را هم مفرسا | پیمبر گفت لا احصی هم اینجا
درین دریا مزن هرگز علی دم | تو لا ادری بگو والله اعلم

واخرج ابو هریرة انه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام رمضان ایمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه

شنو از دانش و عقل و درایت | که کرده بو هریره این روایت

که هر کو روزهٔ رمضان بدارد | خدا در جنت غفرانش آرد

ذکر اسرار صوم

ولاکن سیر در گلزار روزه | بیان کن یک دو سه اسرار روزه
از و بین نفس سرکش ام گردد | وزو ابلیس بی آرام گردد
از و بخل و ریا سست گردد | بسوی بذل و همت چست گردد
تمامی خلطهائی خوار وارذل | شود از صوم تحلیل و مبدل
اگر دل مهربان و نرم داری | به تیماری غریبان دل گماری
چو رنج جوع و عطش خویش یابی | برائی چارهٔ دیگر شتابی
چو اندر مصر قحط هفت ساله | پدید آمد چو در گلزار ژاله
نخوردی یوسف صدیق اکثر | اگرچه بود ز اعیان تونگر
که از بی مایگان غافل نباشد | ز خدمتهای شان عاطل نباشد
ریا از صوم ماند خوار و مهمل | بود زو سمعه بیکار و معطل
شریک نیست یزدان اندرین کار | دگر املاک هم ارواح هشیار
سموات و نجوم و عرش و کرسی | تمامی صایم اند از من چه پرسی
اجور صائمان کی آن و این است | چو اجرش ذات رب العالمین است
درین اسرار خدا دوست توفیق | بود مشروط آن ایمان و تصدیق
دگر این فرض نازل و القدر داند | بتسویف و تانی وا نماند
زبان از غیبت و عیب چینی | هم از اکل حرام آرد و بینی
ز بهتان و هم از فحش و نمیمه | فرو بندد ز گفتار ذمیمه

ز دیگر یا همه از بهر تکریم ... کنند این ماه را بسیار تعظیم
قیامش چون صیامش کرده لازم ... بود همواره از بهرش ملازم
بود زینگونه آن مه کارسازش ... که کار آید چنین صوم و نمازش
بدین معنی ز من یک قصه بشنو ... شراب کهنه خور از ساغر نو

حکایت

جهان پیمای بلدان و بحاری ... جلال الحق والدین البخاری
دلش از ما سوی خالی پر از نور ... به مخدوم جهان معروف و مشهور
چنین گوید که در عالم نوردی ... گذشتی بر سرم گرمی و سردی
بهر شهری شنیدستم عجائب ... بهر جائی بدیدستم غرائب
شنو یک سرگذشتم کان عجیب است ... برای عبرت تو بس غریب است
که من یک روز صحراها بریدم ... بوقت شام بر منزل رسیدم
دهی دیدم کلان ولیک ویران ... در و بس خانه از گبر و مسلمان
ز گبران چون تجنب بر گزیدم ... بکوی مومنان در دم رسیدم
بناگه مسجدی دیدم در آنجا ... درونش رفتم و کردیم ماوا
پس از یکدم رسید آنجا جوانی ... خلیقی دلربائی مهربانی
سلامم کرد و گفتا میهمانی ... بلی گفتم بپاسخ گفت جانی
پس آنگه گفت تا باشی تو اینجا ... بمهمانی کسی یارا مفرما
قبول از دعوت کس می نمائی ... بروی من در دیگر گشائی
بگفتم هر چه می گوئی برآنم ... نتابم سر اگر باشد زیانم

برای چاشت من هم از پی شام | نمودی ماحضر دایم سرانجام
شنیدم حال او کین می‌پرستست | چو لاله دائما جامش بدستست
نه از کس مهر دارد نی ز کس کین | نداند هیچ نفرین و تحسین
خبر از دین با گو هیچ ندارد | خیال منزل و ماوا ندارد
ولی روز هلال ماه رمضان | رود همتاوان سوی ریا شتابان
بآیین بهین شوید تن خویش | بپوشد بهترین پیراهن خویش
مقیم مسجد گردد از آن شب | ز ذکر حق نه بندد هیچگه لب
همه شبهای روزه زنده دارد | چو روز آید نوافل می‌گذارد
چو ابر آذری گریان سحرگاه | مناجاتی کند با ناله و آه
نماز عید را گاهیکه خواند | بمیدان هوا مرکب جهاند
مه روزه پس از یکهفته آمد | پس از یکسال ماه رفته آمد
مه روزه چو رخ بر چرخ بنمود | ز مستی میزبانم بیخبر بود
سحرگاهان برسم عادت خویش | بمیخانه شد از میخوارگان پیش
مغنش گفت چرا اینجا رسیدی | مگر در شب مه روزه ندیدی
بگفتا شد مه روزه پدیدار | بگفت آری بپرس از شهر و بازار
چو این بشنید آهی کرد و افتاد | تو گفتی دورباشی خورد و جان داد
بجای عود و صندل را بسودند | جبینش چو بیدارش نمودند
گهی زد دستها بر سینه خویش | گه از ناخن نمودی روی خود ریش
گهی بر پشت دست خود بدندان | نمودی دم بدم زخمی نمایان

گهی از چشم نهر خون براندے | بوقت نوحه این ابیات خواندے

نوحه

دریغا حسرتا و وای و یلا | ز مجنون فوت شد تعظیم لیلا

دریغا روی خوبت را ندیدم | به تنبیهش چنین خواری کشیدم

به آفات و بلا شد پایانم اکنون | غریق بحر بی پایانم اکنون

تویی ماه مبارک ای دل افروز | شبت ذو القدر روزت عید نوروز

همه مفتاح ابواب سعادت | گشاده بر رخ اهل عبادت

سه عشره در همه باشد بلاریب | بود هر عشره ات با فر و با زیب

باول عشره برکت میفزایی | بدوم باب رحمت می گشایی

بسیوم مغفرتها از تو یابند | اگر میرند در جنت شتابند

عبادات عباد از تو مکمل | ز تو شیطان مغلول و مسلسل

رسیدی هیچ تکریمت نکردم | باستقبال تعظیمت نکردم

نه من شستیم و پوشیدیم جامه | نه بربستم بسر مشکین عمامه

نه وقت شام و مسجد رسیدم | نه تسحیر و نه بیدارے گزیدم

دریغا روزه ام بر باد گردید | دل شیطان ز دستم شاد گردید

گهی بیهوش و گه با هوش بودے | گهی گریان گهی خاموش بودے

گهی دیوانه گه هشیارے بود | نمی خورد و نمی خفت و نیاسود

پس یک هفته زین زندان برود | سوی خلد برین رحلت نمود

بخوردم از غم او بر جگر نیش | تنش شستم ز آب دیدهٔ خویش

کفن پوشانده در گورش نهادیم … بخاکش در ادم وکز خاک زادیم
پس یک هفته در خوابش بدیدم … ز دورش دیده نزدیکش رسیدم
چه می بینم که رویش آفتابست … ز بشر منش وی خور اندر حجابست
خرامان در خیابان جنان ست … ز رویش فر سلطانی عیان ست
بدو گفتم که گو حالت چنان ست … بگفتا مسکنم باغ جنان ست
بگفتم از چه رو این رتبه دادند … که بر رویت در رضوان کشادند
بگفت اینجمله از فضل یگانه ست … بتعظیم مه روزه بهانه ست
اگر از عقل کامل بهره داری … بتعظیمش گهی غفلت نیاری

الحديث واخرج النسائي في الكبرى وقاسم ابن اصبغ في تصنيفه عن ابي هريرة رضي الله عنه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قام رمضان ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

ز نسائی کو امام اهل دین ست … احادیثش همه حصن حصین ست
بتصنیفش که کبری نام دارد … روایتش جمله از اعلام دارد
هم از قاسم که ابن اصبغ ست او … بتصنیفش ببین ای یار خوشخو
که مسند گشته ز اصحاب درایت … نگر از بو هریره این روایت
که گفته ست او که ختم المرسلین گفت … برای مجرمین در یقین سفت
که در شبهای ماه روزه هر کو … قیام اللیل را بنمود نیکو
گناهش یک بیک مغفور گردد … دلش از نور دین پر نور گردد
حضور قلبیت در وی ضروری ست … اگر نبود حضوری جمله دوری ست

حضوری دل اندر باب تامین | بیان کردیم در وی گیر تسکین

در بیان فضائل تراویح

قیام اندر شب روزه است مسنون | که اجرش ولیکن غیر ممنون
قیام آن تراویح است گفتم | برای تو چه خوش وی را نهفتم
بود آن بیست رکعت در شب صوم | پس از فرض عشا لکن مع القوم
جماعت گر به سنت آید میسر | بکن ترکش فرادی اوست بهتر
قیام اللیل با وی روزه سنت | همین اجماع ارباب یقین ست
اگر قرآن بخوانی در تراویح | بود در خانه گویت مصابیح
چو اندر چند شب قرآن بخواند | نباید روزه را پایان رساند
تو شغل این نماز از دست مگذار | که در گور و قیامت باشدت یار
نسازد ختم اسقاط تراویح | که شد در متن مذکورش بتصریح

حکایت

ابو جعفر محمد شیخ کونین | علی مرتضی را قرة العین
امام و مرشد ارباب ایمان | بد و شرع و طریقت یافت بنیان
سبیل معرفت زو گشت پیدا | ز دریای حقیقت در یکتا
شد آن شاه سریر سرفرازی | به بیت فاطمه روزی نمازی
چهی بود پیش قریب سجده گاهش | که بد تحت الثری تا نیم راهش
بگرد اگرد آن چاه نمازی | دو سه اطفال میکردند بازی
امام جعفر صادق دران حال | شد از شهزادگی در جمع اطفال

ز جور و چرخ ناموافق — بچاه افتاد چون صدیق صادق
چو اهل مجلس آوازش شنیدند — به بیت فاطمه تکبیر و دیدند
به بیج ماه بیرون گشت آنماه — بهم گفتند خلق الحمد لله
شنیدستم که دُر آید ز دریا — برون آمد ز چاه آن دُر یکتا
چو آن یونس ز بطن نون بدر شد — ابا هم نیز همی آنکه خبر شد
صلوة این ست باقی تریاست — صلوة این ست باقی واهیاست
صلوة سید الاخیار این ست — صلوة قدوة الابرار این ست
نمازی گر بدینگونه بخوانی — بدربار خدا خود را رسانی

من قام ليلة القدر ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر

در بیان لیلة القدر

بیا بشنو حدیث لیلة القدر — کند این نامه گردد همسر بدر
شود این شب بماه روزه پیدا — در و گردد عجائب بس هویدا
در و شیرین شود دریای مالح — چو از اخلاص دل اعمال صالح
در و هر چیز بهر خالق خود — شود ساجد بطوع و جبر لابد
ثواب صالحان در وی مقدر — نماید خالق قدوس اکبر
از ینجا لیلة القدرش بگویند — عزیزان از دل و جانش بجویند
در و قرآن خدا فرمود نازل — ز لوح خود برین خضرای اول
در و گردد دعای خلق مقبول — بیابد از خدا مقصود و مامول
ثواب یک عمل در وی که بنمود — ثواب الف شهرش هست موعود

ز چشم عامیان آن شب نهان است — مگر بر وی که بخشش کامران است
بر بینی مگر اجماع قوم است — که در عشره اخیر ماه صوم است
در آن شبهای طاق است آن اقبال — پدید آید بصد اجلال هر سال
سه چیز اندر سه چیز ایزد نهان کرد — تو کلی جو که زان بیرون نشد فرد
در اسمای الهی اسم اعظم — ولی در عامیان باشد مسلم
بشبهای مه روزه شب قدر — چنین مروی شده از فاتح البدر
بکل این خبر آن مخفی نمودند — که در تحصیل آن حرصت فزودند
قیام اللیل شهر صوم زین رو — بتو کردند لازم ای خدا جو
بگل ار خواهی گلستان را ببر رو — غنا جو تنگدستان را ببر رو
بکن دلجوی هر خاص و هر عام — برای نیک و بد بشتاب و بخرام
که از صاحب نظر بر تو نگاهی — فتد تا آوری روی براهی
چو از ذکر ولی دل گشت شادم — حدیث مرشدم آمد بیادم

حکایت

شهید و غازی تیغ مهند — امام و سید السادات احمد
شریعت را رسید از وی رواجی — طریقت یافت بر سر طرفه تاجی
بشست از ملک هندستان شتابش — سواد شرک و بدعت از سوادش
بملک سکه چو تیغ او علم شد — سر هر سرکش از دستش قلم شد
بدار الضرب دین زد سکه زانسان — که رفت از هند شورش تا خراسان
چو از ذوق شهادت تشنه لب بود — چو جامش یافت شد خوشوقت آسود

شبی در مجمع احباب و اصحاب
نشسته بود آن ماه جهانتاب

یکی از اختران از خدمت بدر
چنین پرسید از حال شب قدر

که من آن شب تمامی زنده دارم
بگو یا بعض در راحت گذارم

جوابش داد آن فیض مجسم
که در بید و سلوک این نکته من هم

حکایت

ز سلطان الطریقت قطب ارشاد
چو پرسیدم جوابم اینچنین داد

که ای سلطان عالیجاه ذو القدر
ز بیداری نه بیند کس چنین بدر

نه بیند پاسبان شب زنده دارد
همه شب را بشب گردی گذارد

نیابد زین گلی مقصود بوی
نیابد جا بجز آن کوی روی

اگر بخت تو بیدارست در خواب
شوی گویند رو برخیز دریاب

قضا را اتفاقاً هم در آن سال
سه روزه پدید آمد باقبال

شب بو عهد چو آمد لیلة القدر
جنو والنوم قد ضاقت لی الصدر

برای دفع آن همت ببستم
گزان یک چاره آمد بدستم

گهی استادم و گاهی نشستم
گهی بهر تلاوت دل ببستم

نمودم چاره بسیار این کار
اثر زان هیچ یک نامد پدیدار

قضا را من رضا دادیم و خفتیم
تن خود در بلا دادیم و خفتیم

دو بهره چون ببیداری شبانه
شده آن او هم اللیل روانه

وزان خواب گران هم خشک شد سیل
ندا کردند یا احمد قم اللیل

چو بگشادم دران دم چشم بسته
سه کس دیدم ببالینم نشسته

یکی زان سید الابرار بودند
دوم زان حیدر کرار بودند

سیوم شان بود آن مستوره پاک
که از وی نسل آدم شد شرفناک

رسول الله را نور دو دیده / بتول پارسائی حق گزیده
نبی فرمود احمد غسل کن زود / که امشب لیلة القدر ست موجود
زپیشش او روان گشتم چو تیری / فگندم خویش را در آب گیری
دمم غسل بدل اندیشه بود / که سید زان مکان نهضت بفرمود
زدم سه غوطه او پیشش رسیدم / بحمد الله که روی هرسه دیدم
نبی از دست خود یکتای خرما / عطا فرمود آن دم سیده را
سپس فرمود آن گلدسته کن / که این خرما تو احمد را عطا کن
بمن بخشید آن سرچشمهٔ جود / بخوردم یافتم زان جمله مقصود
پس آنگه هرسه راه خود گرفتند / دو خور همراه ماه خود گرفتند

واخرج ابو سعید نقاش الحافظ فی امالیه عن ابن عمر قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من صام یوم عرفة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر

زنقاش آنکه نامش بوسعید ست / امام و حافظ و مرد سدید ست
کتابی کو که نام او امالی ست / زتضعیف و هم از تجریح خالی ست
کند از ابن عمر زینسان روایت / که فرمود ست آن شمع هدایت
که هر کو روزه روز عرفه دارد / خدا ایش جرم او را واگذارد
زاستقبال و زماضی یکبار / تعالی الله زهی وهاب و غفار
اگرچه اکثرش مسنون دهند / ولی بعضی ز استحباب خوانند
مرا از مغفرت کار ست ای یار / تو استحباب یا مسنونش پندار
من از اندرز پیر شیخ کامل / درینجا نکته داریم در دل

بپاس خاطرت اکنون نگارم / بیادش گیر این خوش یادگارم
که در صوم نوافل چند آداب / بیانش می کنم در باب در باب
نخستین آنکه جز تو روزهٔ تو / نداند هیچکس از کهنه یا نو
دوم وه گر تو میداری سترین / طعام چاشت خود بهر مساکین
سوم امساک بنمائی بر اعضا / ز لغویات چشم و گوش و فم را
چهارم اعظم الاجر است بشنو / که کار مومنی سامان شدانه تو
ز مسلم من حدیثی یاد دارم / همین وقت است اگر آن را نگارم
نبی فرموده کو چار اعمال / کند یک روز او بی قیل و بی قال
بوده جنت او آرام گیرد / ز نعمتهای جنت کام گیرد
نخستین روزه دوم هست انفاق / عیادت سومین ای در بهشت طاق
تو اطباع جنائز چارمین ان / حدیث اینقدر بود از شمع ایمان
مرا یک قصه در باب انفاق / بیاد آمد بشنو ای مهر آفاق

حکایت

که از انصار ده کس یار بودند / ز نخل فقر برخوردار بودند
بظاهر گرچه عسرت داشتندی / بباطن طرفه عشرت داشتندی
بملک فقر فخر پادشاهان / امام و مرشد صاحب کلاهان
از ایشان سبز و خرم باغ ایثار / ز سیر بودن هر یک خبردار
همه ارکان قصر لن تنالوا / بکیفیت فقر هر یک مرحبا گو
شدند از جور و در سفله پرور / ز گرد فاقه این ده کس مکدر

دل شان مخزن گنج قناعت — زن و فرزند شان بس بی بضاعت
برین فاقه گذشته یک دو سه روز — بروزی کس نشد زین جمله فیروز
مگر زینها یکی بنمود حاصل — سر یک گوسپندی گشته بسمل
یکی بر دیگری ایثار می کرد — همان نفس دنی را خوار میکرد
ز وقت شام تا وقت سحرگاه — بپیمودند آن ده کس همین راه
سحرگاهان خدا از بهر ارشاد — یکی آیت بشان شان فرستاد
نبی اندر نماز فجر خواندش — پی شان مژده بخشش رساندش
ببین آن آیه را در سورة الحشر — که فخر شان شده بر عالمین نشر

واخرج ابو داؤد والبیهقی فی الشعب عن ام سلمة انها سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول من اهل بحجة او عمرة من المسجد الاقصی الی المسجد الحرام غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر ووجبت له الجنة

نخستین کرد ابو داؤد ارشاد — پس آنگه بیهقی چون او خبر داد
ز ام سلمه کو زوج رسول ست — مبارک باد بر اهل قبول ست
چنین گوید که پیغمبر بیان کرد — طریق رستگاری را عیان کرد
بعزم حج و عمره هر که زد گام — ز اقصا سوی بیت الله احرام
گناهانش همه بخشوده گردد — ز فضل سرمدی بستوده گردد
شود جنت برو لاریب واجب — خورد از نعمت جنت مواجب
گر از اخلاص این عزم و بسیج ست — نصیبی بهتر و گر نه هیچ هیچ ست
بود اخلاص در هر کار در کار — و گر نه مایهٔ انکار انکار

زمن یکداستان درگوش خود گیر | وگرنه راه نای و نوش خود گیر

حکایت

شنیدم رابعه عدویه روزی	شنید این داستان دل فروزی
که در هندوستان شهر عظیم ست	تو گویی رشک جنات النعیم ست
شنیدستم که نامش سومنات ست	بتی در وی بیت مشهور آن به لات ست
مراورا اعظم الاصنام خوانند	هنود آنکه بس مرتاض باشند
عبیدش جمله اصنام و انند	بتی عبد بتیش زینسان شمرانند
زشهر و موطن خود گرچه دورست	مراورا رفتن آنجا ضرورست
چو عزم آن سفر با لجزم سازند	براهش نقش از پاکی طرازند
بزوری سینه راهی او بپویند	بهر یک خطوه اش لبیک گویند
رهی هفته بماهی طی نمایند	تانی در بر او سجده نمایند
عروس مطلب خود تا در آغوش	نگیرند ننشیند زشان جوش
ازین مقصد دل از ره برنگیرند	اگر میرند اندر راه میرند
چو سمع این حکایت حاکی افروخت	بر و عدویه شد پروانه و سوخت
نخست از عشق راه عقل گم کرد	سپس با نفس خود این اشتلم کرد
گرامی دون ای کمینه پست همت	ز کفاران ببین در راه شرکت
بد انسان چیست چالاک اند نه اند	که جز وی دیگری هرگز نداشتند
ازین باطل شتابان شرم کن شرم	تو هم پولا و نفس خویش کن نرم
میان همت اکنون بر میان بند	بکن قطع دیار و یار و پیوند

براه کعبه چالاکی و چستی　　بکن تا زنده و تندرستی
قدم وا پس ازین ره برنگیری　　اگر میری هم اندر راه میری
چو زینسان گفت پس پوشیده خفین　　ورآید در مقام قاب قوسین
عصا چون شیر زن بگرفت در دست　　از و نفس ولی را پشت بشکست
ز عشق حق چو بر سر کرد چادر　　فلک گفتا که فدا است بادر
تپید بر قلب هر عشاق سکه　　گرفت از بصره راه شهر مکه
ز شهر بصره بیرون شد چون آن زن　　بریگ بادیه گشته قدم زن
چنین آمد ندا از جمله آفاق　　که این زن شد علم در فوج عشاق
دران ریگ روان او هم روان شد　　بریگ مرده بین اکنون روان شد
شدی بر هر قدم آن زن نمازی　　دو رکعت می نمود از عشق بازی
ز وقت صبح تا شام او دویدی　　بیک پرتاب منزل می بریدی
رسیدی هر چه از گرمی و سردی　　بسر برمیکشید از شیر مردی
اگر ناگاه صرصر می رسیدی　　ز نور الله یکسو ره بریدی
بر و گرد ابر می افگند سایه　　ز عین رحمتش میداد مایه
نه از سرما نه از گرما خبر بود　　قدم از خویش او را بیشتر بود
سباع و وحش از دورش چو دیدی　　بگفتی مرحبا نزدش رسیدی
همه اقطاب و ابدال زمانه　　رسیدندی به پیش آن یگانه
چو عمر این سفر شد هفت ساله　　به بدر یکه قربش گشت هاله
هنوز از مکه سه فرسنگ بد دور　　که بر چاهی رسید آن چشمه نور
سگی تشنه فتاده دید بر خاک　　که می لیسید هر سو خاک نمناک
زدی سر بر زمین و ناله می کرد　　تف آهش بگردون هاله می کرد

دهن از تشنگیها باز کردی
طپیدی همچو مرغ نیم بسمل
چو نبض عاشقان هر دم طپان بود
چو آن عابد بحال سگ چنان دید
ازین باران چو آن سگ نم نمی یافت
چو از دلو و رسن آن چه تهی بود
چو عقل ابوطل ماند و بیکار
سترد آن جامه موها از سر خویش
پدید آمد ز شامش صبح امید
شب هجران چو گردید از سرش دور
چو از ظلمات شد ظلمت نهانی
گرفت آن موی سر از وی رسن ساخت
ز موزه ساخت دلوی بس خوش آئین
ز پروین ساخت پر آن دلو را زود
نه تنها سگ از و سیراب گردید
از و سرسبز شد گلزار اخلاق
زمین و آسمان بر وی ثنا گفت
خدا خوشنود شد بر وی نه چندان
بدان سان علمش آمد سوی کعبه

زدی سر بر زمین آواز کردی
طپانیدی و بدنش صد کوه را ول
زمین لرزان فلک در الامان بود
ز ابر چشم صد باران ببارید
گلش پژمرده شد شبنم نمی یافت
همه اسباب عقلش کو تهی بود
رسیده عشق و گشت او را مددگار
بخاک افگند آن زیبا ز بر خویش
چو ابرش رفت از سر تافت خورشید
تو صبح وصل بین نور علی نور
بنوش ای جان تو آب زندگانی
تو گفتی عروة الوثقی بپرداخت
چو سازد در رویش کرد تحسین
مر آن سگ را بدو سیراب فرمود
وز و باغ یقین شاداب گردید
وز و خشنود گشته خلق و خلاق
صف املاک بر وی مرحبا گفت
که آید در خیال هوشمندان
کز آن برخاست بر تن موی کعبه

که ای کعبه طواف رابعه کن ... ز اول تا نخستین سابقه کن
بگرد کعبه هفت اقلیم طایف ... همان کعبه بر و از بیم طایف
چه جای بیم بل بر وی فدا بود ... که قلبش خاص بیت کبریا بود
چه سان کعبه بگرد عرش سمان ... نگردد طایف و زوّار گردان
بحج رفتن اگر قدرت نداری ... طواف دل بکن تا حج گذاری
نه رنج حرّ و بر پایی نه خاری ... نه از گرما نه از سرما غباری
نه فکر راه نه بیم حرامی ... نه اندوه سموم تلخکامی
بیک دم تا در کعبه رسیدن ... همان لبیک از حضرت شنیدن

واخرج ابو نعیم فی الحلیة عن عبد الله بن مسعود قال سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم من حج حاجا یرید وجه الله غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

بحلیه یک حدیث آمد بخوان زود ... که باشد راوی او ابن مسعود
که فرمودست پیغمبر بفرمود ... پی آنکس که این ره را به پیمود
که هر کو حج برای حق ادا کرد ... خدا جمله گناهانش هبا کرد
چو آن ابری که باران می فشاند ... ز جرمش ذره باقی نماند
بکش ای ساربان محمل به بختی ... مترس از رهروی در رنج و سختی
بکن قطع میادین و بیابان ... برو سوی حجاز اکنون شتابان
که شوق حج زدست آتش بسینه ... بیاد مکه و شهر مدینه
بایمان دان دو رکن ای باجلالت ... یکی توحید حق دیگر رسالت

بجمله بینی از توحید نوری — به پیش باب رسول الله ظهوری
گر این دو شهر ایمان را ندیدی — چه دیدی گر درین دنیا رسیدی
الا ای کوه وش بر جای مانده — ز جای خود قدم جای نرانده
روان شو همچو باد و آب نهری — که از شهری روان باشد بشهری
اگر سیر و سفر راهست نیز و — فسیروا فی الارض قال الله سیر و
با طلال و دمن هر جا گذر کن — بر نگارنگ صنع حق نظر کن
گهی رنج و گهی آرام بینی — گهی صابر گهی شاکر نشینی
گهی بینی بیابان گاه دریا — گهی در بحر و بر سیر و تماشا
بدین هم نفس توسن رام گردد — همان مرغ هوس در دام گردد
چو بر میقات حج منزل رسانی — تو آن را وقت مرگ خویش دانی
نظیر موت قبل الموت این است — بمیر ای جان که خیر الفوت این است
همان بهتر که پیش از اضطراری — بموت اختیاری سر در آری
بکن غسل و کفن پوش و کنون میر — بکن بر مردن خود هیچ تقصیر
چو از لب نالهٔ لبیک کردی — نماز مرده بر خود کن که مردی
همی لبیک گویان راه خود گیر — همی لبیک را دان چار تکبیر
هوا و حرص و آز و عیش و آرام — بکن در گور و سوی کعبه زن گام
چو بر دروازهٔ کعبه رسیدی — تصور کن که عرش الله دیدی
بگرد او گرد و گرد او فدا شو — بگو لبیک و با حق آشنا شو
بکن گردش طواف هفتگانه — دو جوی خون ز چشم خود فشانه

ز گریه گرم کن هنگامهٔ خویش | بشو از آب دیده نامهٔ خویش
شوی چون طائفش شکر خدا کن | بچار ارکان او بگذر دعا کن
شوی استاده چون در زیر میزاب | تو از میزاب چشم خویش زن آب
اگر یک قطره از میزاب رحمت | رسد بر فرق تو رستی ز زحمت
یمین الله را گواهی مرسبلے | فاشهد انت ان الله ربی
بهر یک شوط اگر تقبیل سازے | عجب نبود برسم عشقبازی
بباب کعبه آ و حلقه اش گیر | در اینجا توبه کن از جمله تقصیر
مصلی شو پس آنکه بر مصلے | که تا قلبت شود پاک و مجلے
بزمزم نوش آب زندگانی | که از آب حمیم آزاد مانے
وز آنجا بر صفا و مروه بگذر | صفائی جو ز مهر کار مکدر
بسعی سعی نما هفت گانه | گه از تیزی گه از تمکین روانه
پس آنکه حلق کن یا قصر مو کن | دل خود را تمامی سوی او کن
تو از احرام بیرون گشتی اکنون | شبیه بودی شدی چون دیگرون
تو از میقات تا این وقت ایجان | مقید بوده در برزخستان
چو آید عشرهٔ ذی الحجه ناگاه | بعینه از قیامت گردی آگاه
چو یوم الترویه خطبه شنیدے | بدان کین نفخهٔ ثانیه دیدے
ز بحر و بر و از اطراف عالم | کند حق خلق در محشر فراهم
کفن پوش و سراسر سر برهنه | سوی موقف کند ربی روانه
یکی بر اسپ تازی تیز رفتار | روانه همچو صرصر در چمن زار

یکی چون گل نشسته در عماری — روانه تیز چون باد بهاری
یکی در ریگ گرم و پا برهنه — دگر می مضطر و پایش بره نه
گرسنه آن یکی وان تشنه دیگر — یکی بیمار و خوار و زار و مضطر
یکی در گرمیِ خورشید در ریگ — فتاده جوش زن همچون یکی دیگ
یکی در خیمه با یاران پاک و — نشسته آیدش نعمت ز هر سو
بقرب عصر کانوقت دعا هاست — ز لب تا سر کسی آندم چپ و راست
زنان شیرده از شیرخواران — در آندم هر یکی باید ز یاران
زیکدیگر فراموشی گزینند — پس زانوی بیهوشی نشینند
صدای ربنا تا با فلاک — رسیده یکبارگی زین مرکز خاک
یکی نالان یکی گریان یکی زار — یکی از آب چشم خود گهربار
کسی کین فزع اصغر دیده باشد — ز فزع اکبر او ترسیده باشد
همین ترسیدگی ان رستگاریست — همین ترسیدن از امیدواریست
کسی کو خائف و ترسان نباشد — درو یک ذره از ایمان نباشد
برو در سیر باغ ترس کاری — که یابی میوه های رستگاری
خدای حج چو ایزد امن فرمود — کسی کو میشود مامون بر آسود
همین حج باعث تحصیل امن است — همین حج موجب تکمیل امن است
برین یک قصه آمد بیادم — که می فرمود در حج اوستادم

حکایت

همان شاهی که گر یابش لحد تخت — چو در کعبه رسید آن صاحب بخت

پس یکید و طواف آن بخت بیدار / بخفت اندر مطاف کعبه یکبار

خداوند جهان را دید در خواب / ز حق پرسید کو ای رب ارباب

تو گفتی در حرم هر کو رسیده / بود در امن آن مرد گزیده

چه چیز است آن کزو مامون باشد / بگفت از نار کزوی می برآید

خداوندا ز هر خوفم امان بخش / طفیل خواجه کون و مکان بخش

قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من حج حجة الاسلام ولم یزرنی فقد جفانی وایضا قال علیه السلام من زار قبری وجبت له شفاعتی

چو حج المؤمن یوم النشور است / بحال خلق گوناگون فتور است

یکی در آفتاب استاده مانده / دوم از تشنگی جان بر فشانده

شفیع خلق را در وی بجویند / نبی الله نبی الله بگویند

بجز سید شفیع المذنبین کیست / حبیب الله خیر المرسلین کیست

لوای الحمد را در روز محشر / دهد در دست آن خلاق اکبر

شفاعت را شود ماذون داور / که معصوم است و مرحوم است و مغفور

ازین گفته هر کو حج نماید / برو لازم که بر قبرم بیاید

که تا واجب شود بر من شفاعت / بحشر چونکه ماند بی بضاعت

چو حج کردی به بیت الله رسیدی / ز باغ امن حق اثمار چیدی

شدی از جمله بیم و باک مامون / کنون زن نوبت بارون [illegible]

بتسویف و توانی پا قلم کش / ز لیلی جانب یثرب علم کش

بتمکین و وقار و با سکینه / ز مکه شو روان سوی مدینه

فقیهان این سفر مسنون دانند
ولیکن عارفان مفروض خوانند

برای این سفر از جان کمر بند
جفا بر سید الکونین مپسند

که رکن دوم از ایمان همین ست
شفاعت را سر و سامان همین ست

چو عزم این سفر بالجزم کردی
ترا باید که وقت ره نوردی

کنون شغل صلوٰة از واجبات ست
بجای تلبیه اینجا صلوٰة ست

صلوٰة ای جانم از متحمات ست
کنون مشکل کشائی تو صلوٰة ست

بهر بیگاه و گاه و پنج گانه
بزن این پنج نوبت ای یگانه

چو از فضل خدا آنجا رسیدی
مزار قبلهٔ کونین دیدی

یقین دان جملهٔ انعام الٰهی
ز فضل حق بنامت شد کماهی

شدی داخل چو در باب مدینه
بتو واجب شد آداب مدینه

اگر خود را بدرگاهش رسانی
بیابی از شفاعت مژده کانی

پیمبر هست مقبول الشفاعت
بگیر از عقل داری این بضاعت

تو آداب مدینه گوش کن گوش
چو بشنیدی مکن از دل فراموش

ازان شهر مبارک کم زنی روز
برون هرگز میا ای بخت اندوز

زیارات رسول و آل و اصحاب
بده از دست آن و یاب دریاب

اگر وسنت رسد بر اهل این شهر
رسان از فیض و از احسان خود بهر

در اثنای سکون خود در آنجا
به کس خشمگین مشو ای دل آرا

مشو دیگر خشمگین کس تو ای یار
تو از خشم و غضب خود را نگهدار

چو اندر مسجد اقدس بیائی
زبان خود ببند از ژاژخائی

نه بر کس تند گردی نی زنی بانگ | که گردد مضطربی تو بیک انگ
بدان سان شو برون ان شهر اقدس | که دائم یاد تو دارند هر کس
اگر این کار کردی بر تو تحسین | وگر ضدش کنی صد گونه نفرین
در آداب مدینه قصه یاد | مرا آمد ز قول پیر ارشاد

حکایت

شنیدستم که یک قطب زمانه | برای حج برون آمد ز خانه
رفیقانش گروهی از مریدان | چو کوکبها روان با ماه تابان
بمکه آمد و حج را ادا کرد | دو سه عمره هم از بهر خدا کرد
پس آنگه شد روانه سوی خانه | یکی پرسید زان شیخ یگانه
که از حج چون فراغت یافتی تو | عنان چون سوی خانه تافتی تو
چرا از شوق خانه از دلت جوش | رسول الله را کردی فراموش
جوابش داد چون سرش ندانی | نمیشنی برگزین ای یار جانی
بگفتا ره درین گمراهیم ده | ازین رازم بزودی آگاهیم ده
بگفتا رکن ایمان ان دو چیز است | اگر با ور ترا عقل و تمیز است
یکی توحید رب العالمین ست | دوم ایمان بخیر المرسلین ست
چو از یک رکن کردستم فراغت | بر کن دوم اکنون بالاصالت
ز خانه آیم و احرام بندم | به تبع حج زیارت کی پسندم
علی بین همت عالی همین ست | برین همت هزاران آفرین ست

واخرج احمد بن منیع وابو یعلی فی مسندیهما

عن جابر بن عبد الله قال قال رسول الله صلی الله علیه
وآله وسلم من قضی نسکه وسلم المسلمون من
لسانه ویده غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

ابو یعلی دگر ابن منیع ست — که اندر علم شان شان رفیع ست
بسندهای خود آرند بی‌شک — که حرف شبهه از وی هیشود حک
که پیغمبر بفرمود ست هر کو — عبادتهای خود را کرد نیکو
هم از دست و زبان او مسلمان — امان یابند در هر وقت و ازمان
گناهش اول و آخر ببخشند — خلاصی یابد از اندوه و زبند
عبادت بر سه قسم ستای برادر — بکن گفتار من تصدیق و باور
یک از اخلاص دیگر از نفاق ست — سیوم سمی ست بر وی اتفاق ست
گر از اخلاص شد جایش نعیم ست — جزائی هر دو آن خزی عظیم ست
عملهای نفاق از بیم باشد — که او از غیر حق دائم هراسد
همان سمی برای رسم قوم ست — که بهر تارک از لوام لوم ست
بدان قسم سیوم آنا عشق ست — اگر وا بنگری انوار عشق ست
همان قسم سیوم اینجا مراد ست — دگر اقسام لایعنی و باد ست
کسی کو بهره از اخلاص یابد — بسوی جمله دیگر شتابد
که از دست و زبانش او جهانی — رهند و آید از غفرانش خوانی
همین کس صاحب قلب سلیم ست — همین کس صاحب خلق عظیم ست
همین کس صادق و صدیق باشد — عدویش کافر و زندیق باشد

دعائی وی همیشه مستجاب ست / همین کس مرشدِ عالی جناب ست
باعمالِ نفاق و رسم عادات / شنو یک قصه‌ای شیخ مرادات

حکایت

شهِ اورنگ‌زیب و شمع اقبال / محی‌الدین غازی مهر اجلال
در ایوانِ شریعت شمعی افروخت / که بر وی هیچ پروانه‌سان خود سوخت
شهنشه چم و سفر آن مهر دین را / بعینِ هردی شد ظهر پیدا
بمیدان وسیع و سخت پهنا / مؤذن گفت گلبانگِ اذان را
فرود آمد شهنشه از سواری / چو گل از شاخ در بادِ بهاری
صفوف و فرشها فراش یکسر / بگستردند در میدان برابر
بران بهرِ نماز استاده آندم / هزاران کس ز فوج شاه اعظم
شهنشه دید کین افواج بی مر / روان بهر نماز آیند یکسر
ولی بی وضو و کمتر شتابند / جزای از چنین طاعت چه یابند
همه از دین و ایمان اند جاهل / همه ناشسته رو یانند و ذاهل
نمازشان بجز بهر ریا نیست / درایشان ذره صدق و صفا نیست
برای امتحانِ قوم بی پیر / بیک کس گفت سلطان قبل تکبیر
که حکم نارسان چون رعد غران / برین جمع مصلیهای نازان
که محدثها جماعه سوی چپ شتابند / بسوی راست طاهر جای یابند
بوفقِ حکمِ شه هر پاک و ناپاک / بجای خویش استادند بیباک
پنهان ناقد شده هرچه بداران / با صحاب شمال از حکم سلطان

که ایشان را بزیر چوب گیرند … که تا تائب شده عبرت پذیرند
زابر دستهای چوبداران … بر ایشان ریخته از چوب باران
کزان بارش بر آن جمع پریشان … دمیده لاله بر اعضای ایشان
عبادتهای رسمی همچنین ست … اگر دو زهرست یا زان انگبین ست

واخرج الثعلبی فی تفسیره عن انس رض قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قرأ آخر سورة الحشر غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

بتفسیری که باشد سر بسر نور … بنام ثعلبی معروف و مشهور
نموده از انس زینسان روایت … که فرمودست آن شمع هدایت
اخیر سورة الحشر آنکه خواند … خدایش از گناهش وارهاند
گناه اول و آخر بیکبار … ببخشد قادر قیوم و غفار
ز دریا چون ترا یک غرفه دادند … کزان بر رتبهٔ اعلی رساندند
بدینسان غرفها در وی هزارند … غلط گفتم که بیرون از شمارند
بیا تا شرح آن دریا بگویم … گناه خویش زان دریا بشویم
چه میگویم کجا مقصد ورد ارم … که شرحش هرچه باشد بر شمارم
مگر آن موجی از وی بگویم … که تا از وی فزاید آبرویم
یکی قانون در باب عبادت … ز من بشنو که تا یابی سعادت
عبادت آنکه فرمان الهی … بجا آری باخلاص کماهی
و دیگر یا محض ذکر الله باشد … که آن قوت دل آگاه باشد

و یا از عاقبت مذکور در ویست ازین شمع الهی نور در ویست
بود یا موجب نفع خلایق که این خیرست بر هر خیر فایق
بود یا در زنا و صاف رذیله چو کبر و بخل و بغض و مکر و حیله
بدیشان غیبت و فحش و دروغ ست کزین ها شمع ایمان بی فروغ ست
بتر زین جمله ای جان حب دنیاست که آن چون سیل بر قصر عقبی ست
بود یا فاعل افعال محمود چو صبر و حلم و علم و صدق هم جود
بقرانند این جمله تفصیل درین مصرست بین مجرای این نیل
چو اقسام عبادت شرح دادم همه در وی ست بشنو اوستادم
ازین رو منبع فضل الهی شفیع استان وقت تباهی
بتفصیل کلام الله بتفصیل بشارت داد بی تکرار و بی قیل
که بهر تالیان قرآن شفیع ست مقام قاری قرآن رفیع ست
دگر گفتا که قرآن خواندن ایدوست ز صوم و صدقه و تسبیح نیکوست
تو از وی اقصر الآیات بنگر که از جمله عبادت هاست بهتر
دگر گفتا که قرآن را بصلوات اگر استاده خوانی ای نکوذات
پی هر حرف یابی صد نکوئے ازین بهتر چه میخواهی چه جوئے
وگر بنشسته پنجاه بستان مراد خویش خاطرخواه بستان
وگر تو با وضو بیرون ز صلوات بخوانی بیست و پنجش زان مثوبات
دگر تو بی وضو زینگونه خوانے بیابی ده بخوان گر مے توانی
سه گونه علم دان در سه زمانه بگویم با تو بشنو اے یگانه

یکی زانجمله از مستقبلات ست
چو حال رستخیز و جنت و نار
زماضی بیشتر احوال درویست
چو بدء عالم و تخلیق آدم
ز عالم حال وان احکام شرعیست
همه آیات او پر معجزاتیست
کلام الحق لیس له نظیر
دواء شاف من کل دار
عدیم المثل چون شد بالضروره
بوصفش گر چه قیل و قال گردد
بیا اکنون اداء انتش بگویم
یکی دیباچه اش سبع المثانیست
مراو را شافی الامراض گویند
دوای هر علل جز مرگ باشد
بود هر چیز را دل ای برادر
اگر یکبار خوانی یا بی ریحان
گناه تو شود بخشیده اکثر
بوقت نزع جان بر سر ده خوانی
دگر هر شب بخوانی سورة الملک

درو بنگر که آن از بینات ست
ببین در وی بتشریح ستای یار
پی تنبیه قیل و قال درویست
چو حال استان دیو مردم
که در وی صد هزاران اصل و فرعیست
عدیم المثل اندر شش جهات ست
من الاحوال ما تبغی خبیر
هو الحق العجیب بلا امراء
لهذا قال قل فاتوا بسوره
زبانم در بیانش لال گردید
اگر یک لحظه دل وا سے ببینم
که مفتاح کنوز دو جهانی ست
مراو را واهب الاغراض گویند
برائی فقر زاد و برگ باشد
دلش یاسین بر قول پیمبر
ثواب این عمل ده ختم قرآن
ببر و بنگر احادیث پیمبر
برائی او د و صد راحت رسانی
بود در محشر بهر تو فلک

انیس تو بود در وحشت قبر / بود روز قیامت بر سرت ابر
اگر تو واقعه هر شب بخوانی / ز فاقه در پناه حق بمانی
ثواب سورهٔ فی التوحید ایجان / بود چون سیومی حصه ز قرآن
اذا زلزل بجائی نصف قرآنست / چنین فرموده سلطان قرآنست
ثواب ربع قرآن کافرونست / بشارت از پی صافی درونست
اخیر سوره دو هم ز قرآن / تمامی گنج رحمت هست میدان
بهر صبح و مسا گر قل هو الله / بخوانی باد و اعوذ ای هواخواه
ز آفتها همه محفوظ مانے / ز نعم ایزدی محظوظ مانے
تمام این ترجمه قول رسولست / تمام این تحفهٔ اهل قبولست
اگر قرآن پی تحصیل مقصود / بخوانی خوان بدینسان تا بری سود
که آن اسرع بود بهر اجابت / دهد صد جاست از بهر اجابت
بدین نیت بروز جمعه آغاز / بکن ای سرو باغ عزت و ناز
ز اول تا اخیر مائده خوان / که هست از بخشش حق طرفه تر زان
بیوم السبت از انعام خوانے / با آخر توبه پایانش رسانی
بیکشنبه تو از یونس کن آغاز / بکن مریم تمام ای یار دمساز
بدوشنبه ز طه ابتدا کن / قصص پایان رسان پس انتها کن
بسه شنبه شروع از عنکبوتست / چو صاد آخر کنے خوشتر قنوتست
بروز چارشنبه از زمر خوان / رسان تا آخر رحمن بپایان
تو در یوم الخمیس از واقعه خوان / بکن امروز ای جان ختم قرآن

بوقت ختم سر در سجده آری — بجو مقصود از درگاه باری
اگر در ختم زینگونه نمائی — در آهن بسبابه کشائی
بقرآن آیتی از جمله آیات — بود الفتح بتحصیل مرادات
که خیر الناس هم یارانش اکثر — دگر ارباب عرفان ای برادر
تمامی متفق گشته درین باب — که حاجتمند زین دریابد سیراب
مراد او را آیت یونس خطاب است — دعای یونس عالی جناب است
طریق ختم او بسیار دیدم — مجرب زان دو ره را برگزیدم
که راه قدوه اهل تمیز است — امام و مرشد عبدالعزیز است
یکی ره بس دراز و بس طویل است — دوم زان بس قصیر و بس قلیل است
ره اول بتو گویم نخستین — که مفتاح کنوز مقصد است این
بدان ایجان که اینوقت شمار است — که بست و پنج و الف و صد هزار است
چو این اعداد را پایان رسانی — تو نقد مقصد از حق واستانی
ولی هر روز هر گاهی که خوانی — ز صلوات نبی غافل نمانی
درود اول درود آخر ضرورست — درود اینجا برای تیره نورست
کنون بشنو ز من ترکیب دیگر — که تا مشکل شود سهل ای برادر
بهر ماهیکه اول هفته باشد — دوشنبه روز از چه از وی رفته باشد
فراغت از عشا گاهیکه یابی — برای انجمنش کن شتابی
بجو یک حجره لیکن تیره و تار — که بنود روشنی در وی پدیدار
در پیش را ببند کن در وی تو بنشین — بنه در پیش جامی ز آب شیرین

ز تن ایجان تو هر یک جامه بر کن
ازار خود نگر بگذار بر تن

درود آنگه بخوانی چند اعداد
شنو استاد من زینگونه ارشاد

سپس آن آیه را خوانی تو صد بار
چو خواندی خوان درود اینهم بتکرار

پس آنگه هر دو دست از آب تر کن
تنت زان مسح از پا تا بسر کن

تو سیصد بار این آیت بپنهان
بخوان تا مشکلات حق سازد آسان

اگر زین گونه خوانی تا چهل روز
شوی از مقصد خود بهجت اندوز

ولیکن این تصور وقت خواندن
بود لازم بخواهی یار پر فن

که من هستم بظلمت گرفتار
ازین تاریکیم یارب برون آر

بیا بشنو ز من طور تلاوت
کزین حلوای خوش یابی حلاوت

نخستین معنیش هر گونه آموز
درین شب شمع جد ایجان بر افروز

چو کردی جهد بختت گشت بیدار
بر آوردی گهر زین بحر زخار

بقرآن را السبوق کبریائی
که تا از مفلسی یابی رهائی

بوقت خواندن آنهم بدانی
که این جمله هست وحی آسمانی

خدا استاد و من شاگرد اویم
بجز تعلیم او حرفی نگویم

بود در اختیار او زبانم
زبان چه بلکه هر اعضا و جانم

منم چون طوطی آئینه است قرآن
پس آئینه او استاد است حیران

اگر این در بسته والا میسر
نگردد ای عبید پاک گوهر

یقین دانی که این گفتار حق است
کلام مخزن الاسرار حق است

چه میخوانم سمیعش حقتعالی است
ز شک و شبه پاک است و مبراست

شفیع ما بود روز قیامت ‌ نگهدارد ز خذلان و ندامت
بیا بشنو ز من این قصهٔ خوب ‌ که آن بسیار مرغوبست مرغوب

حکایت

بشهری بود نامردی رباخوار ‌ خبیث و نابکار و مردم آزار
کسی را یک درم گر وام دادی ‌ هزاران دعوی بر وی نهادی
ز بدپوشان طعام چاشت هر شام ‌ گرفتی تا بدستی بر گرونش وام
نیاسودی بیک گز چند گرفتی ‌ بهر یک خانه میخوردی و خفتی
برای چرخ زن گر یک درم داد ‌ گرفتی چرخ زر او را نه بیداد
نه سائل را درم دادی نه دینار ‌ چو قارون بود او را گنج بسیار
فقیری بر درش گر زد نفیری ‌ ز دشنامش زدی بر سینه تیری
نه سگ نی گربه را یک لقمه داد او ‌ نه یک ریزه ز خوانش او فتادی
نه بد در خانه‌اش سوراخ موشی ‌ نه از مور و مگس کس دید جوشی
بدیدی گر عطائی از کسی ‌ ز غم بگریستی همچون یتیمی
قضا را مرد آن مرد ملخ‌شور ‌ مقامش گشته زندان خانهٔ گور
بناگه حافظی صاحب کمالی ‌ بخوابش دید لیکن بعد سالی
ز سر تا پا برهنه پوست کنده ‌ غریوان هر طرف شوری فگنده
بگرداگرد او فوجی ز زنبور ‌ تمامی نیش زنان هر دم بران عور
بران مجروح تن از نیشها ریش ‌ همی کردند زنبوران ز حد بیش
چو حافظ را بدید از دور بشناخت ‌ دوید و خویش را بر پایش انداخت

چو آمدم دیدم پریشان حال آن مرد — نهان در دل دعا از حق چنان کرد

که یارب خوانده ام من نصف قرآن — ثوابش ده باین مجروح نالان

چو این گفتم بدم آن فی والمصائب — ز چشمم ناگهان گردید غائب

وزان سیدان که او را دیده بودم — بتفتیشش نظر هر سو نمودم

که ناگه دیدم اندر وی نمایان — ملبس با لباس پادشاهان

که خندان خرم و خوش آید از دور — دعاگویان مر ایشان شاد و مسرور

چو حافظ چشم خود زان خواب بگشاد — برائی قاریان این مژده در داد

واخرج ابو عبد الله بن منده فی اماليه عن ابن عمر رضه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قاد مکفوفا اربعین خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تاخر

ابو عبد الله آن شیخ یگانه — با بن منده مشهور آن یگانه

بتصنیفش که نام او امالی ست — که از تضعیف و تجریح خالی ست

کند ز ابن عمر بنیان روایت — که فرموده است آن شمع هدایت

که هر کو قائد اعمی است چل گام — خداوندش بخشد جمله آثام

ز وقت زادنش تا وقت گورش — تعالی الله ببین آن ساز و برگش

یکی از شعبهٔ ایمان ست این کار — بده این را ز کف هشدار هشدار

بیا تا واجبات دین و اسلام — بیاموزم ترا ای خود سرانجام

نخستین نفقهٔ ذی رحم دانی — پس آنگه صدقة الفطر ار توانی

سیوم قربانی آمد اسے برادر — سپس خدمت برای باب و مادر

بود تیمارے زن از بہرِ مرد / خوش آن باشد که این جمله ادا کرد
بود زنیسانش انگه عمره کردن / بنه این بارها ایجان ز گردن
سلام آنکس که بر تو داد ای یار / جوابش بر تو واجب گشت هشیار
جواب عطسه هم بر تست واجب / بده این راز دوستانی دائما
چو اسم الله را در گوش آری / تعالی الله بگو گر هوش داری
بدیشان نام پیغمبر شنودن / بباید از درود او ستودن
نماز میت ایضا واجب در آیه / بود لیکن همه از فرض کفایه
در اینجا قصهٔ آمد بیادم / بیا بشنو که فرمود اوستادم

حکایت

شه اهل تصوف نام طیفور / بقطب العارفین معروف و مشهور
بکنیت بایزید آن شیخ بسطام / رئیس عارفان و شمع اسلام
دم خفتن مگر مامش شبی آب / از و در خواست وانگه رفت در خواب
گرفته آب را آن شمع ابرار / ببالینش همه شب ماند بیدار
همه شب بر سرش چون شمع استاد / عجب گلزار دین را آب میداد
عجب شمعی ببالینش بر افروخت / که شیطان بر سرش صد داغ حسرت سوخت
بسان شمع بر بالین مادر / بشب استاده ماند آن شمع خاور
همان مادر ز جام خواب سرشار / ببالینش پسر چون شمع بیدار
سحر چون مادرش از خواب بر جست / مر او را یافت قائم آب در دست
دعا ایش کرد و چشم او ببوسید / همان دم بایزید از غیب بشنید

که قطب العارفین گشته خطابت   بتابد در دو عالم آفتابت

دلش زان روز شد از نور معمور   بقطب العارفین گردید مشهور

اگر مردی بجد ستها شتابی   ز خدمت یابی آنجان انچه یابی

واخرج ابو احمد الناصح فی فوائده عن ابن عباس قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من سعی لاخیه المسلم فی حاجته غفر الله ما تقدم من ذنبه وما تاخر

ابو احمد که او ناصح لقب داشت   حدیثی در فوائد طرفه بنگاشت

روایت می کند از ابن عباس   که من بشنیده ام از افضل الناس

کسی کو از برای کار دیگر   رود با جهد وجد الله اکبر

گناه اولین و آخرینش   ببخشد حق کند رحمت قرینش

جهانی بهر کار خود شتابانست   بجود و بخشت کس بجد و پایانست

کسی از بهر دیگر نیست پویان   که باشد خاص فضل الله جویان

اگر باشد ولی الله باشد   خردمند و خدا آگاه باشد

بود کمیاب زینسان نیکمردی   کزین ره بر رخش افتاد گردی

برو در چارسو بنشین تو آنجا   طلب کن کس شود زینگونه پیدا

که از بهر کسی بی آرزوئی   روانه باشد از کوئی بکوئی

پی حاجات خود هر کس شتابانست   نه بینی کس که پویان بهر جنس است

اگر یابی بدینسان خاک او شو   شکار بسته فتراک او شو

تو جامی آب یا چوبی خلالی   کنی یاد و را تحفه بلالی

اگر بیمار را تیمار سازی — عیادت گر کنی تو پاک بازی

یتیمی را اگر خشنود کردی — پی خود اینهمه بهبود کردی

سر این جمله انفاق ست و ایثار — کند کی جز حبیب الله این کار

بهر کار ار چه اکثر چست باشند — درین میدان ولیکن سست باشند

درین جا زهرهٔ شیران شود آب — ازین وادی جهانی هست رو تاب

همین میدان مقام امتحان ست — لقب بوبکر را صدیق زان ست

شنو یک داستان گویم درین باب — که زو گلزار ایثار ست سیراب

حکایت

مگر ابن المبارک گشت عازم — برای حج نیت را کرد جازم

سنین عمر خود آن بهر تسلیم — بسه اقسام می فرمود تقسیم

بسالی خلق را تعلیم می کرد — به پند و موعظت تفهیم می کرد

بسالی بر سر کفار اشرار — ز آب تیغ می گشتی شرربار

برآهنگ حجاز نغمه سازان — شدی سالی برای حج شتابان

چو عزم حج نمود آن شیخ ابرار — گروهی ز اهل تقوی شد با و یار

ز راه حج چو شد مقطوع بهری — بوقت شب فرود آمد بشهری

دمی نگذشته بهر دفع حاجت — روان شد صاحب کشف و کرامت

بیک گلخن رسید آن پیر دانا — سته مرغ مرده دید افتاده آنجا

زنی را یافت هم آنجا نشسته — نقابی شرم را بر روی بسته

همان مرغان ز پرها پاک می کرد — دعا از خالق الافلاک می کرد

که از تقدیر نگهدار حضرت خدایا به بسیط ره و هم رب البرایا
چو زد ابن المبارک حال پرسید بپاسخ دیده اش خون بار گردید
که من از اهل بیت مصطفایم ز اولاد رسول با صفایم
مرا سه روز شد گندم دانه درم نه پنداری که اکنون ناصبورم
دو دختر دارم اندر خانه خویش که از جوع اند آن هر دو جگر ریش
بگفتم چون دو بهره رفته از شب که قوموا واسجدوا الله حضرت الرب
جواب من چنین دادند ایشان که از جوع چنان خاطر پریشان
که تاب یک سخن گفتن نداریم بیک لحظه ببین جان می سپاریم
من این مرغان که بینی شاگان ها در اینجا دیده بودم ای سخندان
بدل گفتم که این بهر حلال اند اگر بر دیگران وزر و نکال اند
شنو احوالم این ستای برادر بحال من مرا بگذار و بگذر
چو شیخ عبدالله این قصه شنید ز اصداف عیون گوهر ببارید
یکی همیان زر را از کمر جست سبک بگشاد و دادش عمرش شد
سپس آن قدوهٔ اخیار و ابرار نکرده هیچ کس را زان خبردار
رجوع خود بجا به مصلحت دید که صرف الکفت ازین ایثار گردید
رفیقان سوی شهر مکه راندند بهجرش لخت دل ها بر فشاندند
بیوم الترویه یاران یکدل بوقت خطبه دیدندش به محفل
یکی پرسید شیخا کی رسیدی جوابش داد این ساعت که دیدی
سپس در موقف و در هر موقف بهر ارکان حج دیدندش واقف

سؤال پس مسائل نیز نمودند   جوابی هر یکی شافی شنودند
دگر در مکه و شهر مدینه   نیاید در نظر آن صاف سینه
بشهر خود چو یاران در رسیدند   بشهر خویش شیخ شهر دیدند
تمامی قصهٔ حج و ملاقات   همین گفتند پیش ذی الکرامات
شنیدی این ولی انکار کردی   بسوگند آن دگر اظهار کردی
دو سه کس را یکی شاهد نمودی   عجب تر شیخ دین از وی فزودی
به تحیر حیرت آخر شیخ شد غرق   بکذب و صدق اینجا چون کند فرق
بحل این معما تا دو سه روز   تمامی عقل و شد حیرت اندوز
شبی بیداریش از شکر خواب   به یغما برد و شد بر وی ظفر یاب
چو چشمش بسته شد زین ملک عالم   بملک دیگرش بردند در دم
ز شغل این و آن چون رو بر تافت   ازان گم گشته مقصود نمود و یافت
رسول الله را در خواب خود دید   به پیشش رفت از وی حال پرسید
جوابش داد ازان احسان که بر من   نمودی گلخنت گردید گلشن
براه حج چو دادی صرهٔ زر   بی آن بیوه محتاج مضطر
ز اهل بیت من بی شبهه بود او   که کشف راز خود بر تو نمود او
چو احسان را بجز احسان جزا نیست   در اینجا جز بدستت یا دعا نیست
دعا کردم برای تو شتابی   که از یزدان ثواب حج بیابی
خدا بر یک فرشته امر فرمود   که کن از بهر عبدالله حج زود
ازان بود آنکه او را دیده بودند   مسائل را ازو پرسیده بودند

نماید این ملک تا روز محشر	پی توجیح هر سال ای برادر
پی ایثار هر کو سه شتابد	جز ابلیس از خدا زینگونه یابد

واخرج احمد بن سفیان وابو یعلی فی مسندیهما عن انس رض عن النبی صلی الله علیه وسلم قال ما من عبدین یلتقیان فیتصافحان ویصلیان علی النبی صلی الله علیه وسلم الا لم یتفرقا حتی یغفر لهما ذنوبهما ما تقدم منهما وما تأخر

همان احمد که بن سفیانش خوانند	وحید الدهر والدورانش دانند
بدینگونه ابو یعلی ست دیگر	ببین شمع شبستان پیمبر
به مسندهای خود زیشان نوشتند	که ختم المرسلین فرمود در بند
دو کس با هم ملاقات ار نمایند	بهم باب تصافح بر گشایند
درین اثنا درود ار نیز خوانند	جزای خود زمن پرسند و دانند
ز یکدیگر جدا گشتن نیابند	که در گلزار عفو حق شتابند
گناه اول و آخر بیک دم	ببخشد قادر قیوم و اکرم
تعانق هم تصافح روز عیدین	بروز جمعه زان سلطان کونین
نشد منقول هم ز اصحاب اخیار	که مروی نیست زیشان هیچ آثار
ازین وجه ارباب فقاهت	شمردستند بدعت با کراهت
برای قادم الاسفار و غائب	بجا باشد این حدیث ذی الرغائب
درین سه روز اگر سنت نمونند	جز این هر جا وری مقصد نشنوند
به تصحیح حدیثم گفتگو نیست	دران سه جا بفعلش آرزو نیست

بیا بشنو کنون شرح و بیانش   که گویم آنچه پیش تو تا داستانش
خداوند از محبت هست خشنود   تا بغض را نهایت منع فرمود
چو آثار محبت دید از وی   بفضل خود گنه بخشید از وی
سجایای کریمان همچنین ست   کریمان را کرم بس دلنشین ست
بیک کاهی گهی کوهی ببخشند   بحرفی جرم انبوهی ببخشند
که ذات حق تعالی محض خیرست   اگر ضیری رسد دان از ضیرست
ز اضداد محبت دور شو دور   دل خود از محبت دار معمور
بود عالم ز آثار محبت   بود دار الجنان دار محبت
محبت مایهٔ درویشی آمد   همین فقر و خدا اندیشی آمد
چو حق پرسی محبت دین ایمان ست   بدان ضدش نفاق و فسق و کفران ست
طلاق ایجان اگر تجویز مولی ست   ولی بیزار از وی حق تعالی ست
ازینجا صاحب لولاک فرمود   که باشد قول و فعلش مایهٔ سود
که گر مومن ز مومن بعد سه روز   پس رنجیدنش ای بهجت اندوز
روا نبود که زو دوری گزینند   پس از وی رنجوری نشینند
تمامی کار ایمان اتفاق ست   خلافش سر بسر بغض و نفاق ست
همان بهتر که باشی صاف سینه   ز بخل و مکر و کذب و بغض و کینه
چو راس الحب عشق ست ای برادر   چه خوش گفته درین معنی پیمبر
که هر کو عشق ورزید و نهان کرد   سپس عفت گزید و هم از آن مرد
مدارج های علیای شهادت   خدا بخشد پی آن ذی سعادت

هلا تا زنده در جسب در آویز — ز اهل البغض تا باشی تو بگریز
درین معنی شنو یکدا ستانی — که از کنز الجواهر هست کانی

حکایت

بسبطین رسول الله یکبار — شکر رنجی بناگه شد پدیدار
پس آنگه رو ز اصحاب پیمبر — چنین گفتند پیش سبط اصغر
که پیش اکبرت رفتن ضرورت — کزین پس فرو ریزد از خجل کدورت
بپاسخ گفت سعد ورم درین کا — که من بشنیدم از سلطان ابرار
که چون دو کس بهم رنجیده باشند — ز یکدیگر کدورت دیده باشند
نخستین هر که باب آشتی کوفت — ز ره خاشاک رنجش سر بسر روفت
بوقت رفتن جنت مقدم — بود بر دیگران اولی و اقدم
ازین رفتن مرا معذور دارید — برادر تا به پیش من بیارید
که تا در رفتن جنت مقدم — ز من باشد در آن انبوه اعظم
خدا نکند که تقدیم بخشند — برو یک ذره تعظیم بخشند
چو حسن المجتبی این قصه بشنید — بنزدیش رفت و از وی شاد گردید
سران و سروران زینگونه باشند — که تخم رنج در دلها نپاشند
خداوندا از کینه ده پناهم — که از رنج کلفت چون مه نکاهم
اگرچه بدر عالی قدر دارد — ز کلفت و انخسا و صدر دارد
ازین رو در محاق آید گرفتار — سیه رویش سازد و تیره و تار

واخرج ابو داود عن معاذ بن انس ان رسول الله صلی الله

علیه وسلم قال من اکل طعاما ثم قال الحمد لله الذی اطعمنی
هذا الطعام ورزقنیه من غیر حول منی ولا قوة غفر له ما تقدم
من ذنبه وما تاخر ومن لبس ثوبا فقال الحمد لله الذی کسانی
هذا ورزقنیه من غیر حول منی ولا قوة غفر له ما تقدم
من ذنبه وما تاخر فقط و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العلمین

ابو داود کو شیخ کبیر ست	رئیس عالمان و لپذیر ست
معاذ ابن الانس او راست راوی	که در علم احادیث ست حاوی
چنین گوید که ختم المرسلین گفت	بباب شکر این دُر ثمین سُفت
طعام آنکس که خورده دست شوید	پس آنگه این دعای شکر گوید
پس از پوشیدن جامه بدینسان	زبانش تر شود در شکر رحمان
تمامی جرم استقبال و ماضی	شود بخشیده خاطر هذا التراضی
کنون این ذکر در شکر و سپاس ست	که آن مر قصر ایمان را اساس ست
نهی گر بر اساس سست بنیاد	کند یک سیل آن بنیاد بر باد
تو اول شکر منعم پیشه گردان	پس آنگه خویشتن را خوان مسلمان
ز کافر نعمتی بگریز بگریز	بخود بر نار دوزخ را مکن تیز
بشهر شکر چون منزل گزیدی	یقین میدان که تا ایمان رسیدی
که بهر شکر ایمان هست لازم	بملک شکر جانان باش عازم
که گل در موسم فصل بهار ست	طلوع شمس را لازم نهار ست
ز نعمت چون خدا دادت مواجب	بهر نعمت ترا شکریست واجب

ولی شکری بوفق جمله انعام / نه از خاصان بود ممکن نه از عام
که شکرش را کسی تابی ندارد / ازین خانه کسی بلبی ندارد
چسان تو شکر انعامش شماری / چسان غنچه تبسم سوزن آری
چسان شغل وهی در دست کوری / هدایت چون کنی کورهی ز نوری
که جمله انبیا و جمله املاک / همه عاجز شده تا شاه لولاک
مگر یکدو سه پی فهمایشش تو / بیا بشنو که تا باشم سخن گو
ز بدو فطرتت تا منزل هوش / همه فوارهٔ نعماست در جوش
به بطن مادرت چون آفریدند / پس آنگه در تنت روحی دمیدند
میان مجلس تاریک و تیره / که چشم عقل در وی بود خیره
برای تو گلستان ساختندش / همان مجلس شبستان ساختندش
مصون بودی ز هر گرمی و سرد / و وسه مه اندر و آرام کردی
دران گر دیگری محبوس گردد / ز عیش زندگی مایوس گردد
بدم ضیق النفس جانش ستانند / ز قید زندگانی وارهانند
همان مجلس برای تو گلستان / برای دیگران گورست و زندان
دران مجلس تو ابراهیم کردار / پی تو باغ بهر دیگران نار
پس گشتی برون ان مجلس تنگ / سوی آغوش مادر کردی آهنگ
ببین این طرفه تر صنع الهی / که پیشش از زادنت فضل کماهی
نموده رزق تو از حسن تدبیر / همان پستان ماست رای از شیر
نبی فرموده اینجا ای برادر / که چون جنت بود آغوش مادر

درو بنگر روان و چشمهٔ شیر
چه بودی مستپی خدمت تو بود
زنا خوردن چو آن هم دور بودی
بوقت نیم شب او در شکست برد
غذا چون خواستی از شیر آن هم
خورش آنوقت که سلطان بسیج
چو اسباب غذا آماده گشتی
شکستی نان خایهٔ بدندان
نگه کن که ضعیف و گه زبون کرد
بنوبت چونکه زد ره رفتن از پا
هم او سرکوب تو هم روز سی از تو
بتو زان روز جمله اقربا بیت
ببین در افضل التنزیل قرآن
که شکر ما و شکر والدینت
چو اینو قوت رفتار داوت
چه بلبل برگل خندان باور
گدای سرو روان در باغ خانه
دریغا چون رسیدی در جوانی
همان منعم ز خاطر رفت یکسر

که گر و بچهٔ او چاشتی گیر
بباب و مام تو مهرت برافزود
بشیر مادرت مسرور بودی
لحافت از کنار مادرت کرد
شدی فی الفور سرو شاد و خرم
دلش از روشنه لتسولیف خستی
به بخت شدی بسفره بر نشستی
شدی پس سیر آن سلطان درن را
ببر زوقی ز سلطان نان فزون کرد
بدوش مادرت بود دست ما وا
ز بهر دشمن ترا فیروزی از وی
حقش زاید بود چون شد فدا بیت
که حق فرمود اندر پند لقمان
مساوی شد ادا کن زود و حنیت
دهان را گوهر گفتار داوت
شدی هردم نواساز و سخنور
شدی باد امن ما در روانه
بجویی لهو عیش و کامرانی
روی در خدمت سلطان کشور

وسیله از اسیرانش بجوئی — که تا سلطان کند با تو نکوئی

دل سلطان و دلهائی دو عالم — بود در دست سلطان معظم

چو خواهد حق ترا سلطان شویا — وگرنه دربدر چون خاک شو خوار

اگر نعمت خواست داد و این داده از دست — برین هم شکر لازم گر بود داده از دست

بهر جائی تو چیزی کم بیابی — بتو لازم که در شکرش شتابی

که این عالم همه در قبضهٔ اوست — اگر مغزی در و یابی اگر پوست

بدست او تمامی خیر و شر گیر — زلال معطی و لامانع خبر گیر

چو ایمنی یقین در دل نمائی — بروی خود دری ایمان گشائی

شدی مومن کنون شکر خدا کن — دل خود را بشکرش آشنا کن

بیا تا شمع شکر افروزم اکنون — طریق شکر را آموزم اکنون

که جان و جسم و اعضایت تمامی — کنند فرمان ایزد را غلامی

ز نهیش سر بسر یکسو نشینی — نه در دل آوری نه از چشم بینی

وگر بینی کنی بر وی صدا انکار — ز دست و دل زبان شکر تو این کار

وگر بهر کسی نسازی شکوهٔ حق — کزین ایمان ندارد هیچ رونق

علاج رنج شکوه بشنو از من — کزین دشمن بود بهر تو مأمن

که سوئی بدتران خود نظر کن — بر ایشان از ترحم راه سر کن

دل ایشان بدست آور نگهدار — تو زیشان از فضل شکرش بجا آر

ز خود دیگر افضل و اکمل بیابی — برو کن این دعا از حق شتابی

که یارب فضل خود بر من عطا کن — ز دام مکر خود ما را رها کن

اگر بینی بجای مبتلایی / به از خویشتن را زان بلایی
امان خواه زان بلا از ایزد پاک / وزین غم تا بمانی پاک و بیباک
دگر همواره استغفار می کن / عجب کاریست را این کار میکن
اگر استغفار کار و پیشه کردی / گهی اندوهناک ایچان نگردی
خصوصاً سید استغفار هر روز / بخوان شام و سحر ترتیب تا اندوز

اللهم انت ربي لا اله الا انت خلقتني وانا عبدك وانا على عهدك ووعدك ما استطعت اعوذ بك من شر ما صنعت ابوء لك بنعمتك علي وابوء بذنبي فاغفر لي ذنوبي فانه لا يغفر الذنوب الا انت

اگر بر گفته من گوش کردی / یقین دان جام مقصد نوش کردی
اگر از گفته من سر بپیچی / سزای خویشتن یابی که هیچی
ز من یک داستان بشنو و دریاب / رسد بد را بدی دریاب و دریاب

حکایت

شنیدم بود در عهد مسیحا / فقیر بینوایی و بی سروپا
نبودی روزها تا شب گدایی / نبودی مایه‌اش جز بینوایی
بر زنبیلی که او را بود حالی / نبودی هیچگاهی قرص کالی
ندیده گه بعمر آن محنت اندوز / بجز قرص سه و خورد شب و روز
بآن وصفی که بودی بر تنش بار / شپش بودی در و خروار خروار
هزاران پاره‌ها هر یک برنگی / بر او بود و ست چون در پیشه رنگی
زنی عالم هزین بیمثالی / بچرخ دلبری بدر کمالی

رخش شمع شبستان صباحت
لبش خجلت ده کان ملاحت

دهانش چشمه سار آب حیوان
ز لب‌نوش آب حیوان سبق خوان

گل روآبش تمام از بهر فائی
سر و کارش همیشه فتنه زائی

بخوانده مادرش شیطان ملعون
دل گردون ز مکر او جگر خون

مر او را بوظفر بشیر گفته
همیشه خانه‌اش بوز بد رفته

بعقد آن فقیری بینوا بود
فقیر از جان و دل بروی فدا بود

اگرچه دولت و نعمت نمیداشت
همین زن را بجای گنج پنداشت

همین بودش حیات و زندگانی
همین سرمایهٔ جان و جوانی

همین در جوع و آتش نان و آبش
گهی پیر و گهی مرشد خطابش

بگدیه روز اگر محنت کشیدی
رخش دیدی لبش با حسرت رسیدی

قضا را ناپی عمرش رفت در گل
طپید اندر غمش چون مرغ بسمل

چو بحیش رفت می پیچید چون مار
گلش بردند و بر جا ماند چون خار

چو پنهان گشت مهرش در ته خاک
شفق سان غرق خون بد آن شوخ بیباک

بخاکش بود روز و شب نشسته
چو مهرش دل بخاکش باز بسته

هم او را قبلهٔ امید گفتی
هم او را کعبهٔ جاوید گفتی

زدی چون آتش مهرش دل جوش
گرفتی شوشهٔ قبرش در آغوش

ز دیده مشکهای اشک راندی
بخاکش طرفه‌تر آبی رساندی

هوای بوالهوس این گونه باشد
که چون کم شد هوس جانش خراشد

ز عشق فانیان بگریز بگریز
بباشی گر بقا خواهی بیامیز

غرض بر قبرش آن ماتم رسیده ‌‌ سکونت داشت چون مردم بدیده

همان گریه مدامش بود پیشه ‌‌ غم یارش دل آزارش همیشه

بهر کوئی که رفتی بود گریان ‌‌ دلش بر تابهٔ غم بود بریان

شبی بنشسته بد بر مرقد یار ‌‌ سخن گویان بد و با نالهٔ زار

که رخت از اینجهان بر بستی حیف ‌‌ مرا بیگانه وش بنداشتی حیف

نبردی چون مرا با خویش همراه ‌‌ ز تو این بیوفائی آه صد آه

قضا را ناگهان آنجا مسیحا ‌‌ رسید و چون شنید این ماجرا

ببردش رفت و گفت این گریه از چیست ‌‌ برین قبری نشستن از پی کیست

جوابش داد و گفتش کای خداوند ‌‌ دو سه سال است کافتادم درین بند

که این قبری زن محبوبهٔ ماست ‌‌ ز جان و دین و دل مطلوبهٔ ماست

تهی دستم متاع پاک بردند ‌‌ دریغا گنج من در خاک بردند

بسان مار بر گنجم من اینجا ‌‌ گرفتارم و صد رنجم من اینجا

بدو فرمود عیسی کای دل افگار ‌‌ دل خود زین غم بیهوده بردار

بکن با خالق خود آشنائی ‌‌ که تا زین درد و غم یابی رهائی

بگفتا چون کنم دل آرامم نیست ‌‌ بگریم روز و شب این کارم اینست

ترحم کن دمی بر حال زارم ‌‌ کزین پس صبر را طاقت ندارم

خدا را از خدا خواه ای خداوند ‌‌ که از جان و دلم بردار این بند

بگفت از نصف عمرت هر چه باقیست ‌‌ بدو ده تا بخواهم بهر او زیست

بگفتا دادم او را حق گواه است ‌‌ تو او را زنده کن حالم تباه است

بگفتا قبر او بشگاف و بنگر / که اینک زنده گردد آن سمن بر
بحکم او همانم قبر بشگافت / تنش را سربسر پوسیده یافت
مسیحا پس دو رکعت را ادا کرد / سپس بهر زن مرده دعا کرد
که یارب زنده کن این مرده را زود / بدم آن مرده زن را زنده بنمود
مسیح الله از آنجا شد روانه / گدا و زوجه اش آمد بخانه
پس از چندی گدا زان شهر تنگ / بسوی شهر دیگر کرد آهنگ
برون گشتند هر دو از وطن گاه / چو اشک و آه عاشق هر دو همراه
ز موطن چون سه منزل ره بریدند / چهارم روز بنگر تا چه دیدند
بوقت گرم گاهی مانده گشتند / بظل یک درخت آخر نشستند
همان زادی که با خود بود خوردند / بآن تاب و توان را تازه کردند
گدا بر بستر راحت غنوده / ببالین شمع رو بیدار بوده
که ناگه بر سر شان شاهزاده / رسیده با سواران و پیاده
بزیر آن درخت استاده گشتند / پی راحت دمی آماده گشتند
چو شهزاده ز مرکب شد پیاده / نگاهش بر رخ مه رخ فتاده
چو مصروعی بپیش او بغلطید / نگر مصروع بود او باه نبوید
برون شد از تنش تاب و توانش / غنیمت دان که باقی ماند جانش
پس یکساعت آنجا کی او فتاده / دل و هوش و توان بر باد داده
بهوش آمد و چشم خویش بگشاد / سپس پرسید از وی کای پریزاد
تو جنی یا ملک یا چیستی تو / درین میدان برای کیستی تو

بدو گفتا که ره گم کرده هستم   پی رهبر من اینجا بنشستم
چو شد این گفتگو باهم پدیدار   شده آن خفته بخت از خواب بیدار
ملک‌زاده از و گردید پرسان   که تو چون آمدی در این بیابان
بگفتا من ز جمله رهروانم   بغیر از رهروی دیگر ندانم
دگر گفت که این زن را بدانی   بگفت اینست آری یار جانی
چو گفت این قول زن دشت فریاد   که ای شهزاده بین بر بنده بیداد
نه او را دانم و نی می‌شناسم   ز گفتار شنیعش می‌هراسم
گدا از وی چو این گفتار شنید   بخود پیچید و همچون بید لرزید
برو شد طیره گفتش کای جفاکار   مگو زینسان و گر هشداری هشدار
زنش گفتا که بیشک رهزنستی   اگر رهزن نه‌ای بی‌شبهه مستی
سپس رو کرده سوی شاهزاده   که هان ای دستگیری پا فتاده
مرا از دست این ظالم رها کن   نه از بهر خود از بهر خدا کن
مراد شاهزاده هم همین بود   بیک مرکب سوارش زود بنمود
براند و سوی شهر خود روان شد   بسان برق از چشمش نهان شد
گدا دیگر بگریه شد گرفتار   ازین آزار همچون ابر آذار
گریستن زار زار آغاز کرده   در شور و شغب را باز کرده
گریبان چاک بر سر خاک میکرد   هزاران آه آتشناک می‌کرد
ز افغان گریه کرده زین تباهی   که بر وی گریه کرده مرغ و ماهی
قضا را رهروی نزدیکش آمد   چو بیماری در شب تاریکش آمد

نشست و سر ببالینش بپرسید / چو گفت او دهنش تر ز اشک گردید
تسلی داد گفتش رهنمایم / در این مشکلات بر تو گشایم
ز رهرو چون گدا این مژده بشنید / چو گل اشگفته شد چون برق خندید
بگفتش رو از اینجا بعد سه روز / ببینی طرفه تر شهری دل افروز
در اینجا باب این شهر از ده شاهست / که بس عالیجناب و دین پناهست
بد جنبان شه دین و بهجت نایاب / گلستان عدالت زو بشاداب
بوصفش هرچه گوئی جمله بر جاست / مرید خاص شیخ یحیی مسیحاست
اگر از گفتهٔ من سر نتابی / در آنجا مقصد دل را بیابی
روان شد قطره زان آن سینه افگار / چو اشک خویش در هجران دلدار
رفیقش بود آه و ناله میرفت / بسان شعله جواله میرفت
پس از سه روز آن محنت کشیده / بشهر یار خود آخر رسیده
چو شه آمد بدیوان عدالت / رسید آن افسر فرق جلالت
تمام آن ماجرا مجروح بیدل / عیان بنمود پیش شاه عادل
همان دم آن دو کس را شاه بیدار / طلب بنمود شان کردند انکار
که من گاهی بعمر او را ندیدیم / نه نامش هیچگه از کس شنیدیم
ملک فرمود زان آشفته خاطر / که رو کن شاهدین خویش حاضر
بگفتا شاهد من آن شهیدست / که بی شکست و بی شبهه پدیدست
بود دیگر گواهم ابن مریم / که اینهم از رسولی می زند دم
ملک فرموده تا آن پیمبر / شود بر فرق شهرم سایه گستر

پس از یک هفته آن روح مجسم / بشهر آمد چو جان در جسم آدم

شهنشه قدوة الابرار را خواند / بصد عزت بتخت خویش بنشاند

سپس آن هر سه را حاضر نمودند / دران قصه به پیشش لب گشودند

پری رخ همچنان انکار میکرد / همان تکبر او اظهار میکرد

نبی الله گفتش شرم کن شرم / مکن رزم از خدا پیش آر آزرم

ز قهر او بترس از هوشیاری / وگرنه در زمان جان می سپاری

جوابش داد قولم راست پندار / من از ناراستی داریم انکار

نبی الله گفتش گو درین دم / که هر چه او داد ما را باز دادم

چو این گفتار گفت افتاد مرده / همه اعمال خود با خویش برده

چو کرد او ترک شکر نعمت حق / ز نعمت ساخت حق معزول مطلق

چو شد این معجزه آندم پدیدار / خلایق را شد عبرت پدیدار

گدا چون تارکش دنیای دون بود / هم آن دون را گدا متروک بنمود

یکی ز احباب روح الله گردید / گدا بودست اکنون شاه گردید

خدایا شکر خود ما را بیاموز / ز تحصیل شکر چشم ما برافروز

بصدق شاکرین جان بخش ما را / بیامرز آنچه کردستیم خطا را

بخیر المرسلین محبوب ربی / که باشد در دو جا ما را ادبی

حکایت

دو اسما الرب العالمین اند / که وا هم جن و انسان را معین اند

بذیلش جن و انسان مستظل ست / نخستین هادی و دیگر مضل ست

بحسب اقتضای خاصهٔ خویش
نهد هر ساطلی را ثمر پیش

چو طبعش بود آن خاصه جاذب
شود طبعش سوی آن میوه راغب

بود هر اسم را مظهر هزاران
بسان قطرهای تند باران

و مظهر زان اتم و اکمل هستند
که از فیضش همه سرشار هستند

یکی محبوب رب العالمین ست
محمد کو شفیع المذنبین ست

دگر مبغوض رحمن الرحیم ست
که آن ملعون شیطان الرجیم ست

یکی مطلوب او ایمان و اسلام
دگر مرغوب او کفران و آثام

یکی را مسکن و ماوا بهشت ست
دگر را منزل و جایش کنشت ست

یکی صد مکر اندیشه گرفته
دگر در رفعش اندیشه گرفته

نخستین مکر او از من بیاموز
سپس از نار رفعش کر او بسوز

بود اصل الاصول مکر آن دون
که از قلبی برد ایمانش هر دون

که من کل الوجوه از وی فراغت
بیاید چون برد اصل الیه بضاعت

حیات اخروی جان و تن ست
که با هر دو در قرآنش اتم ست

یکی باشد حیات طیبه نام
که در نحل ست بین ای خوش سرانجام

دگر باشد حیاتی بدتر از موت
که لازم میشود بر هر دمش فوت

با براهیم بین بر من مزن صوت
که حق فرمود در وی یاتیه الموت

حیات اخروی از وی چو بردند
بموت ابدی او را سپردند

رهانم مر ترا از شر مکاید
به بندم رخنهای کید کاید

که تا ایمان تو ماند سلامت
رنی خستم بمیدان قیامت

وز انجا در بهشت آرام گیری
بموت اخروی ایجان بمیری

چو این اجمال را مرقوم کردم
بتفصیلش نگر تا ره نوردم

نخستین شرک وان کز وی رهائی
نیاید عام تا خاصان ابائی

پس آنگه شرک وان ایجان دو قسم است
که بهر هر یکی رسم است و اسم است

نخستین ذاتی و دیگر صفاتی است
شنو تفصیلش ای سرمایهٔ زیست

ز ذاتی در جهان کم بهره دارند
وگر خواهی محبوسا آشکارند

وگرنه جمله سکان اقالیم
باشراک صفاتی یافت تعلیم

تمامی انبیا بر دفع این کار
فرستادست جبار جهاندار

بدفع این بلا سلطان کونین
رسیده هم پئی تعلیم ثقلین

همه مضمون قرآن هم پی اوست
برو بنگر اگر فهمی ست ای دوست

بذاتی این زمان کاری ندارم
کنون شرک صفاتی می نگارم

نخستین وصف علم او بیان کن
که بیخ شرک را کندی ازین بن

که علم او ز علم ماست اکمل
دلیلش آنکه جاهل بوده اول

تمامی علم و فنّ ما حصولی ست
حصولی سربسر خوار و فضولی ست

حصولی کی بری شد از عوارض
چنانکه مهر را ابر است عارض

حصولی را بدان مخلوق و حادث
چو حادث شد رهد کی از حوادث

همه علم خداوندم حضوریست
محیط جمله اشیا بالضروریست

حضوری همچو موصوفش قدیم است
ز نقص از علل پاک و سلیم است

محیطش گی نباشد جمله اشیا
شود عالم همه معدوم و رسوا

که رنج و جفا زاو مفقود گردد ‌ ‌ بیکدم از جهان نابود گردد
محیط جمله اشیا چون خدا شد ‌ ‌ ز دیگر جستن مقصد خطا شد
شهنشه حاضر و تو از غلامان ‌ ‌ بخواهی مطلب این چیست سامان
همین دانی که شان قدرت ندارند ‌ ‌ که کارت را بسامان اندر آرند
وگر گوئی که ایشانند مقبول ‌ ‌ ز مقبولان جهان یابند مسئول
پس ای بدبخت نافرجام گمراه ‌ ‌ ز حالت چون شود مقبول آگاه
که مقبولست ز حال غیب یکسر ‌ ‌ نمیداند بقرآن خیز و بنگر
که پیغمبر که او هست بی عیب ‌ ‌ خدا فرمود قل لا اعلم الغیب
گر از غیر خدا حاجات خواهی ‌ ‌ بجوئی درگذشت افسوس آهی
نبی و انبیائی شبهه و بی ریب ‌ ‌ اگر گوئی خبر دادندی از غیب
بگویم جمله پیغامبر خدا بود ‌ ‌ ز نوع غیب و اینها جدا بود
بدانی کین نه از این فریاد و زاری ‌ ‌ که از غیر خدا گاهی بر آری
بیا بشنو این همه کفر صریحست ‌ ‌ قبیحست و قبیحست و قبیحست
اگر گوئی تو کافر گشته حیف ‌ ‌ و صد کشتی بلا را کشته حیف
زشت زین عیبها گر نیست معیوب ‌ ‌ کنون شد با ائمه گر بود مرغوب
وگرنه هر دو گردیدند مرتد ‌ ‌ خدا را چه ثنا صد از چنین بد
وگر یکنوع شرک ای یار جانی ‌ ‌ بگویم ترک او ده گر تو دانی
عبادت آنکه آن مخصوص باریست ‌ ‌ شبیهش گر پی غیرست خواریست
چه خواری سربسر کفر و حرامست ‌ ‌ ز اهل العلم این فتوای عامست

بغیر الله اگر سجده نمودی / شدی بدتر ز ترسا و یهودی
چه خوانی پنج وقت الله اکبر / مرین گر همه واسطه فلابد
حق معبود شد ایمان نگهدار / زهر معبود کن انکار ای یار
مشو در پیش قبر کس ایستاده / مرو پیش بت و سینه نهاده
زبان بگشاده در عجز و نیازش / مگر بیند نشسته کارسازش
ز حالت بیخبر آن مرده بالله / خدا بر جمله حال تست آگاه
وز اینجا مرده را معبود کردی / خدای خویش را بدرود کردی
نگر تو حاضر و ناظر خدا را / بدانی خفی و آشکارا
ز کار خویش یا معبود واسطه / که دیگر را بجای او بخواسته
مگر قرآن را دانی فسانه / که به مضمونش می آری بهانه
خدا را زین بلا بگریز بگریز / بخود بر آتش دوزخ مکن تیز
که این بی شبهه تشبیه خداست / وعید دوزخ پی این کار باهست
بجز حق بر دیگران منه صوم / که هست آن اقبح و هم مورد لوم
بجز بهر خدا شب زنده داری / اگر کردی بلا بر خویش باری
ز بچگان پی غیر خدا هست / بخس زان زن میالا هیچگه دست
خورشهایی که بر مرقد بیارند / برای نذر بیت کسی گذارند
بود جمله حرام از وی حذر کن / خدا را زین ره ناخوش بر کن
مرو هرگز با نبوه مزارات / اگر رفتی شود کفر تو اثبات
شب برج بود از وی حذر کن / اگر کردی دو چشم از توبه تر کن

مرو هرگز با نبوه سفنی / نه سوی طمث با نبوه سفنی

سفر هرگز به زیارات رسولان / مکن هرگز بسان بو الفضولان

نبی گفته با سه مشوبات / سفر هرگز نسازی بخویش از ذوات

اگر بهر سه مسجد کان ثواب است / ز فضل ایزدی آن بگشاده باب است

نخستین مسجد بیت الحرام است / که بیت خاص خلاق الانام است

بیک نیکی در و گر شتابی / جزایش صد هزار از حق بیابی

دویم زان مسجد الاقصا است ای یار / که از پنجاه هزار آیی گران بار

سیوم زان مسجد صدر العلی است / که آن معبد برای اهل تقوی است

همان اجر یکی در اقصا بیابی / خدا بخشد بانیز و گر شتابی

دگر اسمای اولاد و ذرا ہے / که باشد مشعر شرک آن ندارے

چو احمد بخش یا امثال آنها / حذر کن کان بود اصل زیانها

چو بر قول منجم دل گمارے / یقین دانم سر ایمان ندارے

بقول کاهنان یا اهل تنجیم / اگر سازی بگے تصدیق و تسلیم

پیمبر از خود بیزار کردے / چو شیطانان بدوزخ ره نوردے

دگر آن رقیه کز اصحاب کفر است / اهم استمدادش از ارباب کفر است

سراسر کفر و شرک را و را بدانی / دگر نه خویش را مؤمن نخوانی

رسوم کفر باهم چون جشن نوروز / چو هولی یا دوالی ای دل افروز

بسفت آید بدینشان هم دسهرا / مشو هرگز دریها محفل آرا

بیا بشنو ز من یک داستان خوب / که هست آن سر بسر عوقب مرغوب

حکایت

شنیدم بود یک شیخ یگانه — جنید وقت و شبلی زمانه
خلایق مقتدی و مقتدا بود — امام و مرشد اهل هدی بود
زبانش چشمهٔ تجرید و تفرید — عیان از چهره‌اش اسرار توحید
عجب شمعی که شهر پروانه‌اش بود — بقرب خانهٔ شه خانه‌اش بود
همیشه سوری شاه زمانه — بصحن خانه‌اش بودی روانه
زگردشهای دور چرخ دوار — سرا ایدی بهشت آمد پدیدار
نوای نوبت نوروز برخاست — زمین هر سو بساط سبزه آراست
چو بخت شه بهر جا نیزه بالید — زمین با آسمان همرنگ گردید
زانعام خدا از بهر انعام — زمین گسترده هر جا سفرهٔ عام
چو ابر رحمتش هر سو غلو کرد — کدو در شتاها خیمه زد و نمو کرد
شد از سیر حدایق ذات بهجه — همه غنچدگان مسرور و بهجه
گل احمر بطرف جویباری — نشسته همچو شاهان در عماری
بگرد اگرد او نسرین و زنبق — نموده خدمت خود را محقق
همان لاله که جا در باغ دارد — ز عشق گل همایون داغ دارد
رخ خیری بزردی دلنشین است — که در رد او تسر الناظرین است
ملک بر خاصگان بستان افروز — که اسباب طرب سازند موجود
در باغ طرب را بر گشایند — دوایم را از هم رنگین نمایند
بوفق حکم شه هر رنگ سازی — بخدمت رفت هر خود کرد نازی

که از بهزاد و مانی یادگارم
بناخن روضهٔ رضوان نگارم

شدند آن اوستادان جمع یکجا
بصحن خانهٔ شاه محفل آرا

بهم داد صنایع باز دادند
در گلزار صنعت برگشادند

روان بود آب رنگ از سوی شاه
بصحن خانهٔ درویش آگاه

که آمد ناگهان یک گاو لاغر
مسن از گاو این چرخ معمر

دو دیده در مغاک چشم خانه
درون رفته چو در غربال دانه

همه دندان ز پیری او فتاده
دهان چون روزنی سوی گشاده

تنش از ضعف بس لرزیدگی داشت
عجب دارم چگونه زندگی داشت

بیامد پیش شیخ استاده آندم
درآمد در سخن گویی چو مردم

که ای گلدستهٔ باغ ولایت
تبرک گیر خلق از خاکپایت

بچشم مردمی ذات تو مردم
بفریادم برس شیخا که مردم

دو آب شه بصد رنگ انگبین
ازان محروم ماند این پیر مسکین

ز پیری کس مرا تسکین نکرده
ترحم بر من مسکین نکرده

ز اهل است بیکسان ترحم
که ساز ای بشنو ای شیخ معظم

چنین بشنفت و می غلطید بر خاک
رسید از ناله‌اش بر اوج افلاک

ز رنگارنگ قدرت آن گاو بیرنگ
دل درویش آورد به نیرنگ

ره صحرا برنگ ای جان من گیر
ز آبادی بیا از بهر تخمیر

ز درویشان ندید قدر شاهی
که تر بشکست دان رویش تا ماهی

بشستند آن سیاهی را و آرند
سبک بر تابهٔ دوزخ گذارند

شده آن گاو بهر شیخ قصاب | که زد بر چهره اش یکقطره زان آب
که بود از سوی سلطان وانه | شد آن طوفان پی شیخ زمانه
سپس آن گاو از چشمش نهان شد | هوا شد برق شد وهم و گمان شد
بحیرت ماند شیخ و سخت ترسید | جهان در چشم او تاریک گردید
یکی هاتف بگوشش داد آواز | که بود این گاو شیطان و دغاباز
ز دستت خویش را رنگین نموده | بعالم رسم کفر از تو فزوده
نمیدانی که این عید مجوس است | همه این رسم تهنید مجوس است
مجوسان را بود این روز شادی | کشاده بر تو باب نامرادی
ز توبه ماند ایمانت سلامت | ولیکن بهر دفع این غرامت
سه شب باید ترا سازم بدنیا | و یا در قبر یا در ملک عقبا
ازین سه جا یکی را کن پسندت | وزاین سه جا فتد یکجا گزندت
بگفتا بر رخم ما را قبول است | که آن یک گوشهٔ اهل خمول است
چو رفت آن شیخ دین زین شهر مشهور | مقید شد بزندان خانهٔ گور
عذاب قبر او زینسان مقرر | نموده قادر قدوس اکبر
که هر شام و پگه یک عقرب ازپیش | کند دست اثیم شیخ را ریش
ز رسم کفر و ز بدعات بگریز | تو وحدت گیر و با سنت درآمیز

ابیات چند در خاتمهٔ کتاب تاریخ این گلدستهٔ باغ رحمت

بحمدالله که باغ رحمت من | بپایان آمد از فضل مهیمن

بحمد الله که این سلک جواهر　　که چون شمس الضحی گردید باهر

برائی گردن ارباب تقوی ست　　پر از سرمایهٔ دنیا و عقبی ست

ز زلیخان مثنوی در هیچ دور　　مصنف گشت و بنگر بغوری

اگر کس گفته باشد پیشم آور　　دگر نه گفته‌ام را ساز باور

دو سه چون سحر خیزی نمودم　　به بین زلیخان شکر ریزی نمودم

ندارم دعوهای نغز گوئی　　که در پیش آیدم بی آبروئی

برائی عاصیان خوش مژده دادم　　ز پیغمبر رسیدم من رساندم

چو من پیغمبر پیغمبر ستم　　مدد گر شوست نی هرگز شکستم

چو کردم از پئی تاریخ او غور　　سروش غیب آمدم گفت فی الفور

کمر و لفظ اخیر این بیت بنگر　　که آمد راح فضل حق بساغر

بتشریحش نگرکان بی ملال ست　　هزار و دو صد و شصت و سه سال ست ۱۲۶۳

دگر تاریخ او از روی ... بود　　نکات معرفت تحریر فرمود

بختم رحمتم چون مختتم کردم　　به باغ رحمتش موسوم کردم

قدم نه اندرین باغ بهاری　　تماشا کن درین گر شوق داری

گر از بوئی گلی یابی تو سودی　　رسان آندم به پیغمبر درودی

فصل صلواتك العظمی الهی　　علی المرجو فی دفع الدواهی

محمد الذی هو ذو الکرامة　　شفیع الناس فی یوم القیمة

خاتمة الطبع

نحمد الله حمد الشاکرین ونصلی ونسلم علی رسوله وآله واصحابه المکرمین صلی الله علیه وسلم اجمعین الی یوم الدین اما بعد بر ضمیر مهر منیر صاحبان والاتبار وشائقان وذی الابصار صحائف اخبار مخفی و محتجب نماند که درین زمان سعادت قران که نسیم باد بهاری هر طرف در جوش و فصل بهار خزان با اوراق تازه در خروش و گلهای رنگارنگ با رنگ و بوی زیبا بباغ رحمت الهی دوش بدوش بودند حکم جهان مطاع عالم مطیع جناب امیر المومنین حامی شرع متین عالم علم و دین محب ارباب صدق و یقین نواب جناب معلی القاب یمین الدوله وزیر الملک جناب نواب محمد علی خان بهادر صولت جنگ دام اقباله اصدار یافت که کتاب لاجواب سرمایه مغفرت موسوم به باغ رحمت که ترجمه احادیث مجتمعه مغفرت و باعث حسنات دنیا و آخرت ست با آب و رنگ تازه و خوبی بی اندازه پیرایه انطباع پوشانیده جلوه آرای اریکه شهود کرده شود تا عالم از چشمه فیضش سیرابی حاصل سازد و بهره کافی بردارد حسب الارشاد اشارت فیض بشارت معرفت مشفقی و محسنی مخلص بی ریا محب با صدق و صفا جامع علوم ظاهر و باطن مولوی محمد حسین سلمه الله عن المحن اجازت طبع این بی بضاعت در رسید نوید مسرت آمیز شنیده سامان طبع مهیا ساخته در پی تکمیل آن کمر همت چست بست الحمد لله علی احسانه که با حسن زیبا و تقطیع رعنا و خوشخطی مهوشی باهتمام خاکسار امیدوار رحمت یزدان محمد علی خان به تصحیح فرید اوان وحید بی پایان جناب افادت مآب عالم علوم عقلی و نقلی مولوی سید محمد معشوق علی حفظه الله عن شر نفسه الخفی والجلی مصحح مطبع علوی بمقام لکهنؤ متعلقه محمد علی خان در مطبع علوی بتاریخ ۲ شهر ذی الحجه ۱۲۹ هجری ... لباس انطباع پوشید فقط

محمد علی خان

مطبع علوی

واضح ہو کہ کتاب ہذا مطبع علوی کی ملک ہے بلا اجازت طبع نہ کی جائے فقط